

Högskolornas tillämpning av

EG - direktiv

*i sjuksköterskeutbildningen och
barnmorskeutbildningen*

Högskolornas tillämpning av

EG - direktiv

*i sjuksköterskeutbildningen och
barnmorskeutbildningen*

Tryckt på miljömärkt papper

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

**Högskolornas tillämpning av EG-direktiv
i sjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen**

Producerad av Högskoleverket i november 2000

Högskoleverkets rapportserie 2000:16 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--00/16--SE

Innehåll: Juridiska avdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: DocuSys, Göteborg, november 2000

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Summary	9
Arbetet med rapporten	13
EG-direktiv	15
Sjuksköterskeutbildningen	16
Barnmorskeutbildningen	18
Den svenska examensordningen	21
Är högskolornas utbildningsplaner och kursplaner anpassade till EG-direktiven?	23
Högskoleverkets utvärdering av de medellånga utbildningarna 1996	23
Hur ser utbildnings- och kursplaner ut idag? ..	25
Sjuksköterskeutbildningen	25
Barnmorskeutbildningen	27
Synpunkter på direktiven	35
Högskoleverkets bedömning	37
Utbildningens omfattning	37
Utbildningarnas innehåll	37
Slutsats	38
Bilaga 1	41
Sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård	41
Bilaga 2	43
Barnmorska	43
Bilaga 3	45

Sammanfattning

EG-DIREKTIV I SJUKSKÖTERSKE- OCH BARNMORSKEUTBILDNINGARNA

Högskoleverket följer i denna rapport upp om universiteten och högskolorna (båda i fortsättningen kallade högskolorna) i sina utbildnings- och kursplaner beaktar de EG-direktiv som gäller för sjuksköterske- och barnmorskeutbildningarna.

Sverige omfattas, liksom övriga EU-länder, samt Island, Norge och Liechtenstein av EG-direktiv som rör erkännande av sådan utbildning och yrkeskompetens som ger behörighet till ett visst yrke.

Det finns dels s.k. *sektorsdirektiv* som gäller för vissa yrken (apotekare, arkitekt, barnmorska, läkare, sjuksköterska, tandläkare och veterinär), dels ett system av *generella direktiv* för övriga reglerade yrken. Sektorsdirektiven som gäller för sjuksköterske- och barnmorskeutbildningarna är från 1977 och har ändrats 1989 och 1990.

Grundprincipen enligt direktiven är att den som är kvalificerad att utöva ett yrke i sitt hemland också är kvalificerad att utöva yrket i alla EU/EES-länder.

När det gäller sektorsdirektiven så finns det för varje yrkesgrupp dels ett direktiv om ömsesidigt erkännande av kompetensbevis som syftar till att underlätta den faktiska utövningen av etableringsrätten och ett fritt tillhållande av tjänster (erkännandedirektiv), dels ett direktiv om samordning av de i de olika länderna fastställda bestämmelserna om yrkesutövningen (samordningsdirektiv).

Den teknik som sektorsdirektiven använder är att samordna utbildningen genom att varje medlemsstat bl.a. åläggs att respektera vissa minimikrav på en utbildning. I gengäld kan en yrkesutövare räkna med ett automatiskt erkännande i värdlandet vid innehav av ett examensbevis som förtecknats i direktivet.

Minimikraven gäller främst utbildningarnas omfattning, fördelning och samordning av teoretisk och klinisk undervisning samt de ämnen som utbildningarna måste innehålla.

BEAKTAR HÖGSKOLORNA EG-DIREKTIVEN I UTBILDNINGSPLANER- OCH KURSPLANER?

Högskoleverkets genomgång visar att EG-direktiven i stort sett beaktas i högskolornas utbildningsplaner och kursplaner.

Samtliga utbildningar har den *omfattning* som föreskrivs i direktiven och även i den svenska examensordningen. Utbildningarnas poängantal anges i samtliga utbildnings- och kursplaner. Antal timmar behöver enligt Högskoleverkets mening inte anges i utbildningsdokumenten.

Enligt redovisningarna uppfyller nästan samtliga högskolor samordningsdirektivets krav på att den *kliniska undervisningen* skall vara *minst hälften* av sjuksköterskeutbildningen. Ett par högskolor redovisar den kliniska utbildningen till 55 poäng och någon högskola till 40 poäng. Gemensamt för de flesta högskolor är att den kliniska utbildningen förutom direkt patientarbete har andra inslag såsom patientdemonstrationer, seminarier, kliniskt anpassade studieuppgifter, fältstudier, metodövningar, empiriska delar av uppsatsarbeten, laborationer, gruppövningar m.m. Detta innebär att tiden som varje student har enskild kontakt med patienter varierar. Mitthögskolan t.ex. anger den tid studenterna har direkt fysisk kontakt med patienter till omkring 30 procent av studietiden. Utbildningens fördelning mellan praktik och teori kan inte utläsas ur utbildningsdokumenten hos de högskolor som tillämpar problembaserat lärande (PBL). Dessa högskolor uppger dock att minst hälften av sjuksköterskeutbildningen utgörs av klinisk undervisning.

Även hur *samordningen* mellan teoretisk och klinisk undervisning görs framgår av flertalet utbildningsdokument. Några högskolor har dock uppgett att de arbetar med nya formuleringar när det gäller samordningen.

När det gäller de *ämnena* som utbildningarna skall innehålla, och som räknas upp i bilagor till direktiven, så har Högskoleverket anlitat sakkunniga bedömare. Dessa har gått igenom samtliga utbildnings- och kursplaner från läsåret 1998/99 i sjuksköterske- och barnmorskeutbildningarna. De sakkunniga har bedömt att ämnena i stort sett finns med i planerna, se de sakkunnigas redovisningar (bilaga 3 och under avsnittet Barnmorskeutbildningen).

BEHÖVER DIREKTIVEN FÖRÄNDRAS?

En grundläggande princip är att högskoleutbildningens innehåll skall följa kunskapsutvecklingen. I Bolognaöverenskommelsen från 1988 (universitetens Magna Charta) anges som en av fyra grundläggande principer att

undervisningen och forskningen vid universiteten inte får åtskiljas om utbildningen skall kunna motsvara förändrade behov, samhällets krav och vetenskapliga framsteg. Även i högskolelagen framhålls nödvändigheten av ett nära samband mellan utbildning och forskning. Att granska utbildningar vars innehåll skall fastställas efter direktiv som antagits för ett 20-tal år sedan framstår därför enligt Högskoleverkets mening inte som någon verkningsfull metod att säkra kvaliteten i utbildningarna.

Högskoleverket anser att en omarbetning av direktiven är ett område som måste prioriteras. Från svensk sida (tjänstemän på Socialdepartementet och på Socialstyrelsen) har man också aktivt verkat för att ersätta de föråldrade minimikrav på utbildningarna som uppställs i sektorsdirektiven med målbeskrivningar/kompetenskrav. Sverige har pläderat för detta i olika sammanhang och uttalanden från kommissionen i Bryssel har gått i samma riktning. Frågan ligger fortfarande öppen och det finns även tankar på att upphäva sektorsdirektiven och låta dessa yrkesgrupper omfattas av de generella direktiven.

Summary

APPLICATION OF THE EC DIRECTIVES IN NURSING AND MIDWIFERY TRAINING

This report by the National Agency for Higher Education deals with the extent to which the study programme and course syllabuses of universities and university colleges ('universities') comply with the EC directives on training for nurses and midwives.

As a member of the EU, Sweden, like the other EU Member States and Iceland, Norway and Liechtenstein, must apply the EC directives on mutual recognition of training and professional competence that confer the right to exercise a certain profession.

Sectoral directives are applicable to certain professions (pharmacists, architects, midwives, physicians, nurses, dentists and veterinarians) and **general directives** to other regulated professions. The sectoral directives that apply to nursing and midwifery training date from 1977 and were amended in 1989 and 1990.

The basic principle laid down in the directives is that a person who is qualified to exercise a profession in his home country is also qualified to do so in all the other EU/EEA Member States.

For each profession there is a sectoral directive on mutual recognition of diplomas, whose purpose is to facilitate exercise of the right of establishment and free provision of services (mutual recognition directives), and a directive coordinating the rules pertaining to exercise of the profession in the different countries (coordinating directives).

The approach used in the sectoral directives is to coordinate the relevant training by requiring all the Member States to meet certain minimum requirements, thus automatically conferring recognition in the host country on professionals who hold one of the diplomas listed in the relevant directive.

The minimum requirements relate mainly to the extent of, and the proportions and coordination between, the theoretical and clinical instruction provided by the training course and also the subjects that it must include.

DO THE UNIVERSITIES COMPLY WITH THE EC DIRECTIVES IN THEIR SYLLABUSES?

The review conducted by the Agency shows that, by and large, the universities comply with the EC directives in their study programme and course syllabuses.

All the training courses offered by the universities are of the *extent* required by the directives and also, incidentally, by the Swedish Degree Ordinance. The number of credits required for each training are specified in all the syllabuses. The Agency does not consider it necessary to specify the number of hours of instruction in the education certificates.

According to the reports, almost all the universities meet the requirement laid down in the coordinating directives that *clinical instruction* must account for *at least half* of nurse training. A few universities award 55 credits for clinical instruction and one or two 40 credits. The clinical instruction given at all the universities includes, apart from work with patients, items such as patient demonstrations, seminars, study assignments adapted to clinical conditions, field studies, method exercises, empirical work in connection with essays, laboratory experiments, group practice etc. Consequently, the time during which each student is in contact with individual patients varies. Mid-Sweden University College, for example, states that the time during which students are in direct contact with patients represents about 30 per cent of the study period. In the case of universities that apply a problem-based learning (PBL) system, the proportions between practice and theory cannot be inferred from the education certificates. These universities state, however, that at least half of their nursing training consists of clinical instruction.

Most education certificates also indicate how theoretical and clinical instruction is *coordinated*, although some universities state that they are revising the provisions relating to coordination.

The Agency has engaged experts to examine the question of the *subjects* to be included in the training, which are listed in the annexes to the directives. They have reviewed all the study programme and course syllabuses relating to nursing and midwifery training for the academic year 1998/99. According to these experts, the required subjects are generally included in the syllabuses (see Annex 3 and the section on midwifery training for details of the experts' reports).

SHOULD THE DIRECTIVES BE AMENDED?

It is a fundamental principle that the content of university study programmes must keep abreast of scientific progress. One of the four fundamental principles laid down in the Bologna Magna Charta Universitatum of 1988 is that teaching and research must not be separated if university education is to adapt to changing needs, society's demands and advances in scientific knowledge. The Swedish Higher Education Act also emphasizes the need of close links between education and research. Consequently, reviewing training courses whose content must comply with directives adopted 20 years ago or more does not appear to be an effective quality assurance method.

In the Agency's opinion, priority should be given to revising the directives. Sweden (i.e. officials at the Ministry of Health and Social Affairs and the National Board of Health and Welfare) strongly recommends that the obsolete minimum requirements set forth in the sectoral directives be replaced by descriptions of aims and/or qualification requirements. Sweden has advocated such an approach in various forums, and the European Commission now also subscribes to this view. This is still an open question, and it has been suggested that the sectoral directives should be withdrawn and the general directives should be made applicable to the professional groups concerned.

Arbetet med rapporten

I samband med Högskoleverkets utvärdering av de medellånga vårdutbildningarna (Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R) gick professor Britt Johansson vid institutionen för vårdläro- och utbildning vid Göteborgs universitet igenom samtliga utbildningsplaner och kursplaner för sjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen. Britt Johansson utgick bl.a. från gällande EG-direktiv om innehållet i utbildningarna (samordningsdirektiven) och analyserade i vilken mån direktiven i tillämpliga delar hade beaktats i utbildnings- och kursplaner.

Högskoleverket har i denna rapport utgått från Britt Johanssons sammanställning och ställt ett antal frågor till lärosätena. Verket har också tagit in samtliga utbildningsplaner och kursplaner från läsåret 1998/99 och granskat dessa.

En stor del av arbetet har varit att undersöka om de ämnen som finns uppräknade i bilagorna till aktuella direktiv har funnits i lärosätenas utbildnings- och kursplaner. För detta arbete har Högskoleverket anlitat sakkunniga på området, nämligen studierektorn vid institutionen för omvårdnad vid Karolinska institutet, Eva Broberger Wiberg (sjuksköterskeutbildningen) och studierektorn för barnmorskeutbildningen vid Karolinska institutet, Anette Kaplan (barnmorskeutbildningen).

Högskoleverket har också haft kontakter med juristen på Socialstyrelsen Leif Gudmundson, som är en av de tjänstemän som från svensk sida aktivt har arbetat för en förändring av direktiven.

Rapporten har färdigställts av verksjuristen Barbro Molander och utredaren Brita Bergseth.

EG-direktiv

Ett EG-direktiv är en rättsakt som utfärdas av EU:s institutioner. Ett direktiv är bindande för EU:s medlemsländer vad avser målen som skall uppnås, men ger valfrihet när det gäller medlen att nå dit. Ett direktiv måste omvandlas till nationell lagstiftning om inte målen redan är uppfyllda. Ett medlemsland kan t.ex. stifta nya lagar medan ett annat land kanske inte behöver göra något alls om det redan uppfyller kraven i direktiven.

Medlemsstaterna är genom fördragen skyldiga att se till att de inhemska bestämmelserna står i överensstämmelse med direktiven.

Den fria rörligheten är en grundläggande rättighet för den enskilde EU-medborgaren. I Romfördraget finns ett skydd för att ingen skall diskrimineras på grund av nationalitet. De femton EU-länderna och EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein har en gemensam arbetsmarknad där medborgarna har rätt att ta anställning eller starta egen verksamhet. En avgörande faktor för att underlätta rörligheten för yrkesverksamma är att examina och utbildning erkänns länderna emellan.

Sverige omfattas, liksom övriga EU-länder samt Island, Norge och Liechtenstein, av EG-direktiv som rör erkännande av sådan utbildning och yrkeskompetens som ger behörighet till ett visst yrke.

Det finns dels s.k. **sektorsdirektiv** som gäller för vissa yrken (apotekare, arkitekt, barnmorska, läkare, sjuksköterska, tandläkare och veterinär), dels ett system av **generella direktiv** för övriga reglerade yrken.

Grundprincipen enligt direktiven är att den som är kvalificerad att utöva ett yrke i sitt hemland också är kvalificerad att utöva yrket i alla EU/EES-länder.

Vad gäller **sektorsdirektiven** så finns det för varje yrkesgrupp dels ett direktiv om ömsesidigt erkännande av kompetensbevis som syftar till att underlätta den faktiska utövningen av etableringsrätten och ett fritt tillhandahållande av tjänster (*erkännandedirektiv*), dels ett direktiv om samordning av de i de olika länderna fastställda bestämmelserna om yrkesutövningen (*samordningsdirektiv*).

Uppbyggnaden av sektorsdirektiven är i stora drag likartad för de olika yrkesgrupperna. Direktiven innebär en viss samordning av ländernas lagstiftning, framför allt genom att minimikrav anges för den utbildning som kan ligga till grund för de kompetensbevis som omfattas av direktiven.

Ett kompetensbevis som meddelats i en medlemsstat och som uppfyller de villkor som anges i direktiven måste erkännas i en annan medlemsstat och ge behörighet att utöva yrket enligt den statens lagstiftning.

Den teknik som sektorsdirektiven använder är alltså att samordna utbildningen genom att varje medlemsstat bl.a. åläggs att respektera vissa minimikrav på en utbildning. I gengäld kan en yrkesutövare räkna med ett automatiskt erkännande i värdlandet vid innehav av ett examensbevis som förtecknats i direktivet.

De **generella direktiven** (89/48/EEG och 92/51/EEG) ställer inga krav hur utbildningen i de olika länderna är utformad. Syftet med direktiven är att underlätta för den som vill arbeta i ett medlemsland i ett reglerat yrke; dvs. ett yrke som genom lag eller annan författning kräver auktorisation, legitimation eller motsvarande. Oftast är auktorisationen eller legitimationen förknippad med krav på en viss specificerad utbildning. Sverige har få reglerade yrken jämfört med andra EU/EES-länder.

SJUKSKÖTERSKEUTBILDNINGEN

Bland de områden som omfattas av sektorsdirektiven finns sjuksköterskeyrket. 1977 antogs två direktiv, varav det ena direktivet omfattar en samordning av erkännandet av behörighetsbevis (77/452/EEG), det s.k. **erkännandedirektivet**, och det andra direktivet en samordning av utbildningskraven, **samordningsdirektivet**, (77/453/EEG). Direktiven ändrades genom direktiv 89/594-595/EEG och direktiv 90/658/EEG.

Inledningsvis bör understrykas att endast sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård omfattas av regleringen.

Erkännandedirektivet innebär bl.a. att innehavaren av vissa i direktivet preciserade examensbevis skall tillerkännas samma rätt att påbörja eller utöva verksamhet som sjuksköterska som medlemslandets egna medborgare har.

Samordningsdirektivet för sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård syftar till att närma de olika ländernas utbildningsplaner för sjuksköterskeutbildningen till varandra. Inledningsvis anges vissa gemensamma mål och i en bilaga (bilaga 1) namnges de ämnen som skall finnas i utbildningsplanen.

Enligt direktivet gäller följande minimikrav på utbildningen.

- Tioårig allmän skolutbildning eller motsvarande.
- En särskild yrkesinriktad utbildning på heltid, som skall innefatta de ämnen som finns uppräknade i utbildningsplanen i bilagan till

samordningsdirektivet och omfatta tre års studier eller 4 600 timmars teoretisk och klinisk utbildning.

- En institution som utbildar sjuksköterskor skall ansvara för samordningen mellan teori och klinisk undervisning.

Teoretisk undervisning definieras i artikel 2.1. i direktiv 89/595/EEG som den del av sjuksköterskeutbildningen genom vilken eleven förvärvar den kunskap och förståelse och yrkesskicklighet som krävs för att planlägga, erbjuda och bedöma den vård som ombesörjs av sjuksköterskor i dess helhet. Denna undervisning tillhandahålls vid sjuksköterskeskolor och under de andra former som utbildningsinstitutionen väljer, och erbjuds av en stab av vårdlärare och andra kompetenta personer.

Klinisk undervisning definieras i artikel 2.1. samma direktiv som den del av sjuksköterskeutbildningen genom vilken eleverna, på grundval av den kunskap och yrkesskicklighet de har förvärvat som en del av ett arbetslag och genom direkt kontakt med enskilda friska eller sjuka individer och/eller grupper, lär sig att planlägga, erbjuda och bedöma det samlade behovet av vård som tillhandahålls av sjuksköterskor. Eleven lär sig inte bara att vara en del av ett arbetslag utan även att vara gruppleddare och organisera omvårdnaden i dess helhet inklusive hälsoundervisning för individer och mindre grupper i samhället inom eller utom sjukhus och andra vårdinrättningar. Denna undervisning äger rum inom och utom sjukhus och andra vårdinrättningar under tillsyn av lärare som är sjuksköterskor och i samarbete med andra kompetenta sjuksköterskor. Annan kompetent personal får knytas till undervisningen.

Eleverna skall delta i den verksamhet som bedrivs av avdelningarna i fråga, i den mån denna verksamhet bidrar till deras utbildning och gör det möjligt för dem att lära sig att ta på sig det ansvar som utgör en väsentlig del av vården.

Längden av den **teoretiska undervisningen skall uppgå till minst en tredjedel** och den **kliniska undervisningen till minst hälften** av den minimitid som gäller för utbildningen.

Den **teoretiska undervisningen skall anpassas till och samordnas med den kliniska undervisningen** på så sätt att de kunskaper som krävs enligt direktiv 77/453/EEG artikel 1.1. kan förvärfvas på lämpligt sätt. Den institution som utbildar sjuksköterskor skall ansvara för samordningen av den kliniska och teoretiska undervisningen under hela utbildningstiden.

Enligt **bilaga till samordningsdirektivet** skall utbildningsplanen för sjuksköterskor bestå av två delar och omfatta minst följande ämnen, **se bilaga 1.**

BARNMORSKEUTBILDNINGEN

Sektorsdirektiven omfattar även barnmorskeyrket. Direktiv 80/154/EEG handlar om ömsesidigt erkännande av behörighetsbevis, **erkännandedirektivet** och direktiv 80/155/EEG handlar om samordning av utbildningskraven **samordningsdirektivet**. Direktiven är ändrade genom direktiv 80/1273/EEG, 89/594/EEG och 90/658/EEG.

Innehav av kompetensbevis som barnmorska är i samtliga länder en förutsättning för att få utöva yrket. Direktiven skall tillämpas på verksamhet som barnmorska som den definieras i varje medlemsstat.

Länderna skall enligt artikel 4 i direktiv 80/155/EEG se till att barnmorskorna åtminstone skall vara berättigade att utöva följande verksamhet;

- upplysningar och råd om familjeplanering,
- diagnos och övervakning av normal graviditet, de undersökningar som är nödvändiga för att övervaka en normal graviditets utveckling,
- föreskriva och rekommendera undersökningar för att tidigt diagnostisera riskfyllda graviditeter,
- utarbeta program för föräldraförberedelse inför barnets födelse m.m. samt råd om hygien och uppfödning,
- sköta och bistå modern under förlossningen, övervaka fostrets tillstånd i livmodern med lämpliga kliniska och tekniska medel,
- leda spontanförlossningar och vid behov utföra episiotomi samt i brådskande fall utföra sätesförlossning,
- känna igen varningssignaler om onormala tillstånd hos moder och barn som gör det nödvändigt att läkare ingriper, bistå denne, vidta nödvändiga krisåtgärder om läkare inte finns till hands, särskilt manuellt avlägsnande av placenta och ev. manuell undersökning av uterus,
- undersöka och ta hand om det nyfödda barnet, ta alla nödvändiga initiativ för återupplivning och genomföra sådana vid behov,
- ta hand om och övervaka moderns återhämtning och ge all nödvändig information om spädbarnsvård,
- utföra behandling ordinerad av läkare,
- föra journaler.

Liksom för de specialutbildade sjuksköterskorna finns det stora skillnader mellan medlemsländernas utbildningar till barnmorskor. I vissa av medlemsländerna är barnmorskeutbildningen en direktutbildning (t.ex. i Danmark) medan utbildningen i andra länder är en påbyggnadsutbildning för sjuksköterskor (som t.ex. i Sverige). Direktiven medger att medlemsländerna

har kvar dessa olika utbildningsmodeller (se art. 2 och 4 i direktiv 80/154/EEG).

I artikel 2 i direktiv 80/154/EEG om ömsesidigt erkännande av utbildnings- och examensbevis uppställs tre alternativa minimikrav för att en utbildning skall omfattas av direktivet.

För den svenska barnmorskeutbildningen är det utbildning som anges i alternativ 3 (jfr. artikel 2 i direktiv 80/155/EEG om samordning av utbildningskraven) tillämplig, dvs. utbildningen är en heltidsutbildning till barnmorska under minst 18 månader eller 3 000 timmar. Detta alternativ förutsätter innehav av kompetensbevis som sjuksköterska som uppfyller villkoren i direktiven 77/452-453/EEG.

Vidare krävs för erkännande av examensbevis ett intyg om efterföljande yrkespraktik under ett år, vilket skall utfärdas av behöriga myndigheter.

Samtliga ämnen som anges i **utbildningsplanen** och som inte utgjort del av en likvärdig undervisning inom sjuksköterskeutbildningen skall ingå i utbildningen.

Utbildningsplanen är uppdelad i två delar:

A. Teoretisk och teknisk undervisning som i sin tur är uppdelad i allmänna ämnen och ämnen specifika för verksamhet som barnmorska samt

B. Praktisk och klinisk utbildning.

Den institution som utbildar barnmorskor skall ansvara för samordning av teori och praktik. De två delarna i planen skall vidare samordnas så att de teoretiska kunskaperna förvärvas på lämpligt sätt. Den kliniska barnmorskeundervisningen skall ha formen av handledd praktik vid sjukhus och andra godkända vårdinrättningar.

De ämnen utbildningen skall omfatta och innehållet i den kliniska utbildningen finns uppräknade i nämnda utbildningsplan (ändrad genom direktiv 89/594/EEG), **se bilaga 2**.

Den svenska examensordningen

I examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), anges vilka krav som skall uppfyllas för en viss examen (examensbeskrivning).

Sjuksköterskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Barnmorskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 60 poäng. Därtill ställs krav på avlagd sjuksköterskeexamen samt av Socialstyrelsen utfärdad legitimation.

Utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen anges de övriga mål som skall vara uppfyllda för examen i examensordningen. Där anges också att härutöver gäller de mål som respektive universitet eller högskola bestämmer. Någon särskild hänvisning till EG:s direktiv finns inte utan högskolorna förutsätts beakta dessa i sina utbildnings- och kursplaner på samma sätt som de beaktar målen som finns angivna i examensordningen.

Högskolorna har alltså att som myndigheter och ansvariga för sjuksköterske- och barnmorskeutbildningarna i tillämpliga delar beakta EG:s direktiv i sina utbildnings- och kursplaner.

Högskoleverket följer i denna rapport upp om utbildningsplaner och kursplaner för sjuksköterskeutbildningarna och barnmorskeutbildningarna har anpassats till gällande EG-direktiv.

Är högskolornas utbildningsplaner och kursplaner anpassade till EG-direktiven?

HÖGSKOLEVERKETS UTVÄRDERING AV DE MEDELLÅNGA UTBILDNINGARNA 1996

I samband med Högskoleverkets utvärdering av de medellånga vårdutbildningarna (Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R) gick professor Britt Johansson vid institutionen för vårdläro- och utbildningsforskning vid Göteborgs universitet igenom samtliga utbildningsplaner och kursplaner för sjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen. Britt Johansson utgick bl.a. från gällande direktiv om innehållet i utbildningarna (samordningsdirektiven) och analyserade i vilken mån direktiven i tillämpliga delar hade beaktats i utbildnings- och kursplaner enligt följande kriterier:

SJUKSKÖTERSKEUTBILDNINGEN

Utbildningsplan

- Anges i text att högskolan *följer direktiven*?
- Anges i text *timantal* (4 600 timmar enligt direktivet)?
- Anges i text utbildningens *poäng och timmar/poäng*?
- Anges i text *teoriandel* (minst en tredjedel enligt direktivet)?
- Anges i text andel av *klinisk undervisning* (minst hälften enligt direktivet)?
- Anges i text hur *samordningen* av teoretisk och klinisk undervisning görs?

Kursplaner

Finns direktivets ämnen med i kursplanerna, bilaga 1?

Finns den *kliniska utbildningen* enligt direktiven angiven i kursplanerna, bilaga 1?

BARNMORSKEUTBILDNINGEN

Utbildningsplan

- Anges i text att man *följer direktiven?*
- Anges i text *timantal* (3000 timmar enligt direktivet)?
- Anges i text *timmar per poäng?*
- Anges i text *utbildningens fördelning* i procent på teori och praktik?
- Anges i text hur institutionen *samordnar* teori och klinisk undervisning (med bl.a. lärare från institutionen inom klinisk utbildning)?

Kursplaner

Finns direktivets ämnen och den kliniska utbildningen med i kursplanerna, bilaga 2?

Britt Johansson konstaterade att direktivets ämnen fanns klart angivna hos ungefär en tredjedel av högskolorna. Flertalet högskolor hade direktivets ämnen angivna i stort sett, men visst var oklart. Hos några få högskolor var det helt oklart om direktivets ämnen fanns med i kursplanerna.

Vad gäller *klinisk utbildning* konstaterade Britt Johansson i allmänhet att det var ovanligt att klinisk utbildning har egna kursplaner. Det var också ovanligt att i syfte- och innehållsbeskrivningar finna sådant som hörde till den kliniska utbildningen separerat. Den kliniska utbildningen blev i kursplanerna anonym. Organisation, innehåll och art var i allmänhet svårt att få grepp om.

Hur ser utbildnings- och kursplaner ut idag?

Högskoleverket har tagit in universitetens och högskolornas utbildningsplaner och kursplaner för läsåret 1998/99 och samtidigt ställt vissa frågor till lärosätena utifrån Britt Johanssons sammanställning.

Verket har därefter gått igenom utbildningsdokumenten. Verket har därvid anlitat två sakkunniga som har granskat om de ämnen som räknas upp i EG-direktiven (bilagorna 1 och 2) finns i lärosätenas utbildningsplaner/kursplaner.

De sakkunniga är för sjuksköterskeutbildningen, studierektorn vid institutionen för omvårdnad vid Karolinska institutet, Eva Broberger Wiberg och för barnmorskeutbildningen studierektorn för barnmorskeutbildningen vid Karolinska institutet Anette Kaplan.

SJUKSKÖTERSKEUTBILDNINGEN

Anges i text att man följer direktiven?

Flertalet högskolor, men inte alla, anger i sina utbildningsplaner att direktiven följs.

Anges i text timantal?

Endast några få högskolor anger timantal i sina utbildningsplaner. De flesta påpekar att en poäng ju motsvarar en veckas heltidsstudier dvs. enligt praxis 40 timmar. Eftersom sjuksköterskeutbildningen är på 120 poäng så innebär detta fler timmar än vad direktivet kräver, dvs. 4 800 timmar att jämföras med 4 600 timmar.

Anges i text timmar per poäng?

Se under föregående punkt. En poäng motsvarar enligt 6 kap 2 § högskoleförordningen en veckas heltidsstudier, vilket enligt praxis är 40 timmar.

Anges i text utbildningens fördelning mellan teori och praktik?

Utbildningens fördelning anges av de flesta högskolor i poäng. I utbildningsplanen anges den kliniska delen i de flesta fall till 60 poäng, dvs. hälften av

utbildningen. Andra högskolor anger i sina utbildningsplaner eller kursplaner den kliniska utbildningen i procent.

De som tillämpar problembaserat lärande (PBL), t.ex. Linköpings universitet och Mithögskolan anger att kliniska studier ingår i samtliga terminer och att man tillämpar en total integrering av teori och praktik. Integration görs mellan utbildningsprogram, mellan ämnen, mellan utbildning och forskning samt mellan teori och praktik. Kliniska studier ingår i samtliga terminer i sjuksköterskeutbildningen. Syftet med de kliniska studierna är att integrera teori, metod och tillämpning samt att utföra omvårdnad som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Fördelningen mellan teori och praktik går då inte att urskilja och ämnena i den kliniska utbildningen framgår inte av utbildnings- och kursplaner, se vidare genomgången av EG-direktivets ämnen i utbildnings- och kursplaner.

Nästan alla högskolor uppskattar sin kliniska utbildning till minst hälften av utbildningstiden. Ett par högskolor redovisar utbildningen till 55 poäng, av vilka en har en valbar kurs på 5 poäng. En högskola redovisar sin kliniska praktik till ca 35 procent av den totala utbildningstiden. Gemensamt för de flesta högskolor är att den kliniska utbildningen förutom direkt patientarbete har andra inslag som seminarier, kliniskt anpassade studieuppgifter, fältstudier, metodövningar, empiriska delar av uppsatsarbeten, laborationer, gruppövningar m.m. Detta innebär att tiden som varje student har enskild kontakt med patienter varierar. Mithögskolan t.ex. anger den tid studenterna har direkt fysisk kontakt med patienter till omkring 30 procent av studietiden.

Anges i text hur samordningen av teoretisk och klinisk undervisning görs?

Flertalet högskolor anger i sina utbildningsplaner eller i kursplanerna hur samordningen görs. Några högskolor höll vid frågetillfället på att omarbete sina utbildningsplaner och angav då att samordningen tydligt kommer att framgå av de nya planerna. Åter andra (t.ex. Mithögskolan) anger att samordningen inte direkt framgår eftersom teori och praktik ingår i samma kurs och de lärare som undervisar i teori också möter studenterna ute på praktik. Ett sammanfattningsbetyg ges på såväl teoretiska som praktiska kunskaper.

Finns direktivets ämnen med i kursplanerna? Finns den kliniska utbildningen med i kursplanerna?

Eva Broberger Wiberg har gått igenom i stort sett samtliga utbildnings- och kursplaner för sjuksköterskeutbildningen läsåret 1998/99. Hon har granskat om direktivets ämnen som anges i bilaga 1 till rapporten finns med i de aktuella utbildningsdokumenten. Hennes genomgång finns i sin helhet redovisad i **bilaga 3**.

Hennes slutsats är att EG-direktivets ämnen i stort sett finns med i utbildningsdokumenten. I några fall har utbildningsdokumenten inte varit helt kompletta så vissa ämnen har inte kunnat identifierats, se vidare bilaga 3.

BARNMORSKEUTBILDNINGEN

Följande barnmorskeprogram ingår i granskningen: Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Högskolan i Kalmar, Karolinska Institutet, Lunds universitet, Mitthögskolan (Sundsvall), Mälardalens högskola, Högskolan i Skövde.

Örebro universitet ingår inte då barnmorskeutbildningen för närvarande är vilande.

Utbildningsplan

Samtliga utbildningar är på 60 poäng och kräver avlagd sjuksköterskeexamen och legitimation som utfärdats av Socialstyrelsen.

Anges i text att man följer direktiven?

Flertalet högskolor, men inte alla, anger i sina utbildningsplaner att direktiven följs.

Anges i text timantal?

3000 timmar kan inte uppnås vid en utbildning på 60 poäng. Det skulle innebära 50 timmar per vecka. 1 poäng motsvarar heltidsstudier under en vecka och en utbildning på 60 poäng innebär 2 400 timmar eller 18 månaders utbildning. EG-direktivets krav på att utbildningen skall vara på heltid under minst 18 månader och avlagd sjuksköterskeexamen uppfylls av samtliga högskolor.

Anges i text poäng per timme?

Se under föregående punkt. En poäng motsvarar enligt 6 kap. 2 § högskoleförordningen en veckas heltidsstudier, vilket enligt praxis är 40 timmar.

Anges i text utbildningens fördelning i procent på teori och praktik?

Utbildningens fördelning anges av de flesta högskolor i poäng. I utbildningsplanerna anges den kliniska delen till omkring 30 poäng dvs. hälften av utbildningen. Andra högskolor (t.ex. Linköpings universitet och Mitthögskolan) anger att kliniska studier ingår i samtliga terminer och att man tillämpar en total integrering av teori och praktik. Utbildningarna bygger på ett problembaserat lärande (PBL). Integration görs mellan utbildningsprogram, mellan ämnen, mellan utbildning och forskning samt mellan teori och praktik. Kliniska studier ingår i samtliga kurser och utgör ca hälften av innehållet. Syftet med de kliniska studierna är att integrera teori, metod och tillämpning samt att utföra omvårdnad som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Fördelningen mellan teori och praktik går då inte att urskilja och ämnena i den kliniska utbildningen framgår inte av utbildnings- och kursplaner.

Alla högskolor uppskattar sin kliniska utbildning till minst hälften av utbildningstiden.

Anges i text hur institutionen samordnar teori och klinisk undervisning (med bl.a. lärare från institutionen inom klinisk utbildning)?

Flertalet högskolor anger i sina utbildningsplaner eller i kursplanerna hur samordningen görs. Några högskolor höll vid frågetillfället på att omarbete sina utbildningsplaner och angav då att samordningen tydligt kommer att framgå av de nya planerna. Karolinska institutet t.ex. pekade på att samordningen har förtydligats. Lärarna har en nära kontakt med de kliniska utbildningsplatserna och undervisar i viss utsträckning studenten på vårdavdelningar och i primärvård. Åter andra (t.ex. Linköpings universitet) anger att samordningen inte direkt framgår av utbildningsplanen eftersom teori och praktik ingår i samma kurs och att de lärare som undervisar i teori också möter studenterna ute på praktik. Ett sammanfattningsbetyg ges på såväl teoretiska som praktiska kunskaper.

Finns direktivets ämnen och den kliniska utbildningen med i utbildningsplaner och kursplaner?

Högskoleverket har gett studierektorn vid Karolinska institutet Anette Kaplan i uppdrag att se över samtliga utbildningsdokument för barnmorskeutbildningar i landet beträffande följsamheten av EG direktiv (80/154/EEG) med bilaga 2. Anette Kaplan har redovisat sitt uppdrag enligt följande.

Tillvägagångssätt

Utbildningsplaner, kursplaner och i flera förekommande fall studiehandledningar och kvalitetssäkringsdokument har granskats utifrån EG-direktiven angående innehåll och omfattning i utbildningen. Dessutom har de flesta utbildningar kontaktats för att få kompletterande uppgifter och detaljer belysta, vilka sällan framkommer i utbildningsdokumenten. Exempel är antal schemalagda timmar per vecka i kliniska studier och omfattning av olika kliniska utbildningsperioder. Trenden är numera att integrera kliniska och teoretiska studier till en helhet med ett gemensamt mål för att uppnå hög kvalitet i utbildningen till barnmorska. Den pedagogiska metod som flera högskolor praktiserar, problembaserat lärande (PBL), förutsätter integration av olika ämnen.

Resultat

Med EG-direktiven som utgångspunkt har jag funnit följande:

A. Teoretisk och teknisk undervisning

a) allmänna ämnen 1-12 ingår i utbildning till sjuksköterska

punkterna 13-15:

Yrkesetik och lagstiftning beskrivs tydligt i samtliga utbildningsdokument. Dessutom förekommer en viss integrering i andra ämnen, dvs. det sätts in i kontext ex. fosterdiagnostik, föräldrautbildning, samlevnad, barnafödandet och barnmorskans profession.

Sexologi och familjeplanering förekommer i samtliga utbildningsdokument. Begreppet familjeplanering fertilitetskontroll eller antikonception behandlas ingående. Ämnet sexologi varierar i omfattning beroende på de olika utbildningssorternas lokala förutsättningar och intresse för ämnet (min tolkning). Omfattningen varierar från 1-5 poäng. Vid två utbildningsorter ges kurs i sexologi 5 poäng som valbar kurs, vid en högskola finns en obligatorisk kurs omfattande 5 poäng.

Moderns och barnetsrättskydd finns dokumenterat i en kursplan (Västerås) I vissa fall kan tolkas in att det integreras i andra ämnen som familjerätt, sociologiska aspekter på barnafödande, kvinnohälsa m.m. Omfattning och djup kan emellertid i dessa fall inte bedömas.

b) Ämnen som är specifika för verksamheten som barnmorska

Punkterna 1-10 är klart och tydligt beskrivna i majoriteten av utbildningsdokumenten. Skövde håller en allmän och övergripande ton (omvårdnadsteoretisk) i sina utbildningsdokument. Därmed blir min tolkning försvarad eftersom det mesta framställs så allmänt att det specifika som leder mot barnmorskeprofessionen är svårt att urskilja från det som leder fram till sjuksköterskans profession. Efter förfrågningar till programansvarig framgår dock att det inbegriper de typiska barnmorskerelaterade ämnen som föreskrivs i punkterna 1-10.

b10 Psykologiska och sociala faktorer benämns numera som beteendevetenskap och ingår i samtliga utbildningars utbildningsdokument ibland som klart avgränsat ämne med poängangivelse, ibland integrerat i andra ämnen som det normala barnafödandet, kvinnovetenskap/hälsa och familjehälsa. Nya benämningar på gamla ämnen har växt fram för att betona *barnmorskans egen profession* t.ex. det normala barnafödandet (obstetrik och obstetrisk vård), kvinnohälsa/familjehälsa (gynekologi, gynekologisk vård, eftervård efter förlossning). Folkhälsovetenskap och reproduktiv epidemiologi är exempel på nya ämnen som växt fram allt eftersom samhällets krav på barnmorskans kompetens ökat.

B. Praktisk och klinisk utbildning

Övergripande bedömning

Utbildningsdokument skrivna under de senaste 10-15 åren innehåller inte detaljerade uppgifter om antal timmar (föreläsningar) per ämne, inte heller krav på antal i förvården övervakade gravida och nyförlösta kvinnor. I stället preciseras tydliga mål, syften och innehåll. En anpassning har skett till högskoleförordning och den statliga högskolans syn på kunskap och lärande, vilket innebär ett större studentansvar och studentinflytande. Samtliga delämnena har poängsatts och varje poäng omfattar minst 40 timmars studier oavsett om de tillbringas i klassrummet eller som egna studier, färdighetsträningar eller kliniska studier (klinisk praktik). Att återigen införa timantal vore att förpassas till den tid då högre vårdutbildningar inte bedrevs på högskolenivå.

Istället måste dessa kvantitativa mått översättas till kvalitativa krav på utbildningens omfattning och innehåll. Detta har varit min ambition vid översynen av följande:

1. Rådgivning till gravida kvinnor omfattande minst 100 undersökningar före förlossning

Den kliniska utbildningen inom mödrahälsovård omfattar 5-8 poäng i den svenska barnmorskans utbildning. Vid efterfrågan har framkommit att studenterna schemaläggs 30-36 timmar per vecka i klinisk utbildning (den faktiska tiden de tillbringar på kliniken/primärvården). En approximation ger vid handen att de hinner möta ca 120 kvinnor under den tiden, i bästa fall samma kvinna flera gånger. I denna kurs ingår också familjeplaneringspatienter. Dessa patienter dokumenteras för sig på vissa orter.

Dessutom deltar/leder studenterna en föräldrautbildningsgrupp vid ett flertal tillfällen.

2 och 3. Övervakning och vård av minst 40 kvinnor under förlossning

Samtliga utbildningsplaner ställer kravet att studenten för att ha uppnått målen skall ha övervakat cirka 100 kvinnor under förlossningsarbete och biträtt vid cirka 50 av dessa förlossningar. I övervakningar ingår alla insatser som en barnmorska gör för en kvinna med en nära förestående förlossning (inkl. förtidsbörd), under förlossningsarbetet, efter förlossningen inklusive första skötningen av det nyfödda barnet och övervakning av barnet samt det första amningstillfället.

Dessutom kan ingå förberedelse för ett planerat kejsarsnitt, närvaro/assistans vid kejsarsnitt samt den omedelbara vården därefter. Akuta kejsarsnitt räknas som en biträdd förlossning om studenten vårdat kvinnan före kejsarsnittet, deltagit under operationen och tagit hand om barnet och kvinnan efteråt.

Lokala förhållanden kan innebära att detta mål är svårt att uppnå inom "normal studietid" varför studenten i många fall tvingas att arbeta "övertid" för att uppnå målet. Detta är naturligtvis en källa till stress och utmattning om det drivs för långt. Den kliniska verkligheten dvs. kraven ifrån förlossningsklinikerna på den nyutbildade barnmorskan medger inte att antalet biträdda förlossningar kan sänkas. Därför kan inte EG:s minimikrav appliceras här.

Med ovanstående mått uppfyller studenten kravet på utförandet av episiotomi (snedklipp i mellangården) och förtrogenhet vid suturering eftersom många tillfällen till detta uppstår under handläggning av 50 förlossningar. Dessutom övar studenten före och under klinisk utbildning att suturera vid simulerade situationer.

4. Aktiv medverkan vid sätesförlossning

Flera kursplaner anger att studenten skall medverka vid minst 1-2 sätesförlossningar. Sätesförlossning kan vara svårt att få tillgång till eftersom konkurrensen är stor mellan yngre läkare och barnmorskor som behöver träna sig och studerande. Därför övas också detta moment i simulerad situation med modell och docka. De flesta skolor examinerar studenterna i konsten att förlösa ett barn i sätesbjudning i simulerad situation.

5. Utförande av episiotomi och förtrogenhet med suturering

Se ovan under punkterna 2-3.

6. Övervakning och vård av 40 kvinnor med komplikationer före, under och/eller efter förlossning

Med utgångspunkt från att studenterna övervakar 100 förlossningsfall (både okomplicerade och komplicerade) och dessutom gör klinisk praktik på s k ”risk-BB” (BB-avdelning för gravida med komplicerad graviditet/medicinsk eller kirurgisk sjukdom som kräver sjukhusvård) och i mödrahälsovård bedömer jag att detta mått är uppfyllt.

7. Övervakning och vård (inklusive undersökning) av minst 100 kvinnor efter förlossning inklusive friska nyfödda barn

Vård av det nyfödda barnet ingår i barnmorskestudentens uppgifter på förlossningsavdelning och på BB. Vård av den nyförlösta kvinnan ingår också i förlossningspraktiken. I utbildningsdokumenten anges att den kliniska utbildningen på eftervårdsavdelningar (alternativa vårdformer efter förlossning förekommer) omfattar 4-5 poäng. Den schemalagda tiden är 30-36 timmar/vecka. Modern omvårdnad på BB omfattar ca 2-3 dygn i okomplicerade fall och 5-6 dygn vid kejsarsnitt och andra komplikationer, sällan mera.

Idag har det s.k. rondsystemet på sjukhus helt försvunnit och istället arbetar man i team runt några patienter i detta fall mor-barn-far/familjevård. Studenten har ansvar för några föräldrapar med barn per arbetspass där hon/han ansvarar för all den omvårdnad, rådgivning och stöd som familjen behöver under sin vistelse på BB alternativt hemvård efter förlossning. Kontinuitet eftersträvas så att familjen får samma barnmorska/barnmorskestudent under hela sin vistelse på BB så långt som möjligt. I en sådan uppläggning av omvårdnad kan ett kvantitativt begrepp inte appliceras utan det ersätts av kvalitativa mått. EG:s direktiv att vårda minst 100 kvinnor bygger på en föräldrad vårdorganisation som inte är aktuell längre i Sverige. Kvalitativt mätt kommer målen att uppfyllas med god marginal.

8. Observation och vård av nyfödda som kräver specialvård inklusive de barn som är för tidigt eller för sent födda, underviktiga eller sjuka barn

Samtliga utbildningsanordnare anger att studenterna skall fullgöra minst en vecka (1 poäng) på neonatalavdelning för att delta i vården av dessa barn, kommunicera med föräldrarna, ge stöd och råd i amningsfrågor m.m. Det finns anledning att på den här punkten vara självkritisk och påtala att den tiden är alltför kort för att få en tillräcklig kunskap om neonatalvård. Med nuvarande längd på utbildningen och med hänsyn tagen till utbildningsplatserna på neonatalavdelningarna får detta påpekas som en brist som utbildningsanordnarna inte kan råda över.

9. Vård av kvinnor med gynekologiska och obstetriska besvär

Samtliga utbildningsdokument anger att i utbildningen ingår 5 poäng gynekologi och gynekologisk omvårdnad. I dessa poäng ingår också klinisk utbildning på gynekologisk vårdavdelning, gynekologisk öppenvård och andra lokalt förekommande mottagningar med anknytning till kvinnohälsa/gynekologisk hälsa/ohälsa.

10. Förtrogenhet med vård av patienter med medicinska och kirurgiska sjukdomar. Detta skall innefatta teoretisk handledning och klinisk praktik

Den kompetensen har den blivande barnmorskan redan i sin sjuksköterskeexamen. Gravida kvinnor med interkurrenta sjukdomar ingår i utbildningen till barnmorska liksom kvinnor med gynekologisk ohälsa i kombination med andra medicinska och kirurgiska tillstånd. Här sker en fördjupning med inriktning mot reproduktiv hälsa/ohälsa.

Synpunkter på direktiven

Anette Kaplan:

”Sedan Britt Johanssons tidigare översyn av samtliga utbildningar har en omfattande kursplanerevidering skett vid flertalet barnmorskeutbildningar. De olika utbildningarna har valt olika definitioner på sitt huvudämne, en del har inte benämningen huvudämne och definition saknas i några fall.

Aktuella politiska beslut att minska slutenvårdsplatser för kvinno-sjukdomar medför svårigheter att hitta bra utbildningsplatser för barnmorskestuderande i Stockholm. Allt fler öppenvårdsmottagningar privatiseras och även dessa omständigheter gör att praktikplatsernas antal minskar. Läkarstuderande och barnmorskestuderande konkurrerar om få tillgängliga utbildningsplatser. Några kliniker har löst problemet genom s.k. in-service-education eller fortbildning efter examen.

EG-direktiven är, som flera också påtalat i sina svar till Högskoleverket i en tidigare rapport i samma ärende, hämtade ur en svunnen tid med en föråldrad syn på kunskap och lärande. Detta måste också vara fallet i de övriga europeiska länderna. Vid internationella sammankomster som jag deltagit i har jag förstått att deras syn på kunskap och högskolestudier också förändrats. Att börja räkna timmar och antal övervakade/vårdade patienter stämmer dåligt överens med högskolestudier och den vård som numera bedrivs i slutet och öppen hälso- och sjukvård. Hälso- och sjukvårdslagens intentioner med rätt för patienten att själv bestämma över sitt vårdbehov gör EG-direktiven än mera omoderna i sin nuvarande utformning. Det är hög tid att se över befintliga EG-dokument när det gäller vårdutbildningar på högskolenivå för en anpassning till tidens krav på bl.a. barnmorskans kompetens. I den svenska barnmorskeutbildningen ingår flera avancerade moment som inte ens är nämnda i EG:s minimikrav.

En annan fråga som Utbildningsdepartementet borde ta ställning till är om EG-direktiven i nuvarande utformning garanterar tillräcklig kompetens för europeisk utbildad barnmorska att arbeta i Sverige.

Det har framkommit till mig i egenskap av studierektor på Karolinska Institutets barnmorskeutbildning att barnmorskor utbildade i annat EG-land, vilka arbetar i Sverige, inte besitter samma kliniska kompetens som de svenskutbildade barnmorskorna och att de skulle behöva en komplette-

ringskurs. Socialstyrelsen kan enligt uppgift inte svara för detta eftersom Sverige har accepterat EG-direktiven.”

Eva Broberger Wiberg:

”EG-direktiven fastställdes för nästan 25 år sedan och är inte anpassade till den hälso- och sjukvård som bedrivs idag såväl nationellt som internationellt och inte heller till att sjuksköterskeprofessionen har omorienterats till en mer självständig yrkesroll med ett eget vetenskaps- och kunskapsområde. Direktiven är inte anpassade till att utbildningen idag är en akademisk yrkesutbildning med höga krav på mål, innehåll, vetenskaplighet och pedagogik. Det är angeläget att EG-direktiven inom en snar framtid omarbetas och anpassas till framtidens sjuksköterska som skall verka långt in på 2000-talet.”

Några synpunkter på direktiven från högskolorna

...de saknar flexibilitet och anpassning till nutida hälso- och sjukvårdsbehov. De snarare permanenta utbildningsbehov för 70-talet än utvecklar utbildningsbehov inför millennieskiftet. Till detta skall läggas att direktiven inte är anpassade för högskoleutbildning. Innehållet i teori och praktik är totalt reglerad och omfattningen angiven i procent av utbildningen. Frihet, ansvar och kvalitet som skall genomsyra högskoleutbildningen får här knappast företräde. (Mitthögskolan)

Det är angeläget att tolka EG-direktiven på ett sätt som ger utrymme för utveckling av utbildningarna för att möta de framtida kraven på vård och omsorg. Det vore olyckligt om utbildningarna styrdes upp av alltför detaljerade tolkningar av direktiven, vilket skulle hämma utvecklingen såväl utifrån regionalt som nationellt behov av förändrad kompetens för morgondagens hälso- och sjukvård. (Högskolan i Kalmar)

EG-direktiven är skrivna för ett helt annat utbildnings- och yrkessamhälle än dagens. (Linköpings universitet)

Direktiven tar inte hänsyn till den omorientering som skett genom den kunskapsutveckling som skett nationellt och internationellt inom hälso- och sjukvården samt inom vårdvetenskapens område, en förändrad vårdstruktur nationellt och inte heller till kraven på att utbildningen numera är en akademisk yrkesutbildning och börjar gestalta sig som en sådan. I våra europeiska kontakter och utbyten diskuteras dessa frågor ofta och där är slutsatserna att direktiven måste förnyas för att kunna användas framtidsinriktat. De studenter som nu finns i utbildningen skall vara verksamma till omkring år 2035—40. Hur skall vi förbereda dem för dagens krav och de expansiva förändringarna i nationellt såväl som europeiskt perspektiv med mer än 20 år gamla direktiv? (Hälsöhögskolan Väst Skövde)

Högskoleverkets bedömning

UTBILDNINGENS OMFATTNING

Högskoleverket konstaterar att samtliga högskolor i sina utbildnings- och kursplaner anger det totala antalet poäng för utbildningarna till sjuksköterska (120 poäng) och barnmorska (60 poäng). Även antalet poäng för de kurser som ingår i programmen anges.

Aktuella EG-direktiv föreskriver att utbildningen till *sjuksköterska* skall omfatta en treårig utbildning eller 4 600 timmar. Enligt den svenska examensordningen omfattar sjuksköterskeutbildningen 120 poäng. En poäng innebär heltidsstudier under en vecka och 40 poäng motsvarar ett års heltidsstudier. Samordningsdirektivets krav på en treårig utbildning är därmed uppfyllt.

Eftersom alla sjuksköterskeutbildningar är på 120 poäng är det inte nödvändigt att räkna timmar eller att ange antalet timmar i utbildnings- och kursplaner för att visa att samordningsdirektivets krav på omfattning är uppfyllt. Antalet timmar är för övrigt ofta fler än vad som anges i direktivet.

När det gäller utbildningen till *barnmorska* föreskriver examensordningen en omfattning på minst 60 poäng och avlagd sjuksköterskeexamen samt av Socialstyrelsen utfärdad legitimation. Samordningsdirektivets krav på en utbildning på heltid under minst 18 månader samt innehav av något av de utbildnings-, examens- eller andra behörighetsbevis för sjuksköterskor med allmän hälso- och sjukvård som avses i artikel 3 i direktiv 77/452/EEG är därmed uppfyllt. Ingen högskola har en utbildning till barnmorska på 3 000 timmar, men detta behövs inte heller eftersom utbildningen avser en heltidsutbildning under 18 månader. Inte heller i barnmorskeutbildningen är det alltså nödvändigt att räkna timmar eller ange antalet timmar i utbildnings- och kursplaner.

UTBILDNINGARNAS INNEHÅLL

Fördelning och samordning

Vad gäller *fördelningen* mellan teori och praktik i *sjuksköterskeutbildningen* framgår av redovisningen att nästan alla högskolor uppfyller samordningsdirektivets krav, dvs. att minst hälften av utbildningstiden skall utgöras av klinisk undervisning. Ett par högskolor redovisar dock den kliniska utbildningen till 55 poäng, av vilka en högskola därutöver har en

valbar kurs på 5 poäng. En högskola har uppgett att den kliniska praktiken fortfarande uppgår till bara ca 35 procent, dvs. ca 40 poäng. Gemensamt för de flesta högskolor är att den kliniska utbildningen förutom direkt patientarbete har andra inslag som patientdemonstrationer, seminarier, kliniskt anpassade studieuppgifter, fältstudier, metodövningar, empiriska delar av uppsatsarbeten, laborationer, gruppövningar m.m. Detta innebär att tiden som varje student har enskild kontakt med patienter varierar. Mitthögskolan t.ex. anger den tid studenterna har direkt fysisk kontakt med patienter till omkring 30 procent av studietiden.

Fördelningen anges oftast i poäng. Fördelningen mellan teori och praktik går dock inte att urskilja i utbildningsplaner och kursplaner för de högskolor som tillämpar problembaserat lärande (PBL). Något speciellt krav på att utbildningen skall anges i procent föreskrivs inte i EG-direktiven.

Flertalet högskolor anger i sina utbildnings- och kursplaner hur man samordnar teori och praktik.

Även i *barnmorskeutbildningens* utbildningsplaner och kursplaner anges utbildningens fördelning i poäng. Det är dock inte ett krav i EG-direktiven, på samma sätt som i sjuksköterskeutbildningen, att utbildningen skall fördelas på ett visst sätt.

Flertalet högskolor anger i sina utbildnings- och kursplaner hur man samordnar teori och praktik.

Ämnen

Vad gäller *sjuksköterskeutbildningarna* så har Eva Broberger Wiberg sammanfattningsvis kommit fram till att utbildningarna i stort sett uppfyller samordningsdirektivets krav. I några fall har utbildningsdokumenten inte varit helt kompletta så vissa ämnen har inte kunnat identifieras.

Även Anette Kaplan har kommit fram till att samordningsdirektivets krav i stort sett är uppfyllda vad gäller *barnmorskeutbildningarna*.

SLUTSATS

Högskoleverkets genomgång visar alltså att högskolornas utbildnings- och kursplaner i stort innehåller de ämnen som räknas upp i EG-direktiven. Vidare anger de flesta högskolor utbildningens fördelning och samordning på sätt som föreskrivs i direktiven.

Direktiven upplevs dock av många som så föråldrade att de snarare permanentar ett utbildningsbehov från 1970-talet än utvecklar ett utbildningsbehov inför 2000-talet. Lärosätena upplever att direktiven inte är

anpassade till att utbildningen idag är en högskoleutbildning. I den svenska barnmorskeutbildningen ingår t.ex. flera avancerade moment som inte ens finns nämnda i EG-direktiven. Frågan är då om EG-direktiven garanterar en – från svensk synpunkt – tillräcklig kompetens på barnmorskorna.

I Bolognaöverenskommelsen (eller universitetens Magna Charta) som undertecknades 1988 anges som en av fyra grundläggande principer att undervisningen och forskningen vid universiteten inte får åtskiljas om utbildningen skall kunna motsvara förändrade behov, samhällets krav och vetenskapliga framsteg. Enligt högskolelagen skall universitetens och högskolornas verksamhet bedrivas så att det finns ett nära samband mellan utbildning och forskning. Utbildningarnas innehåll skall alltså följa kunskapsutvecklingen. Att granska utbildningar vars innehåll skall fastställas efter direktiv som antagits för ett 20-tal år sedan är enligt Högskoleverkets mening inte någon verkningsfull metod att säkra kvaliteten i utbildningarna. Detta gäller i synnerhet inom det medicinska området där utvecklingen går så oerhört fort.

Högskoleverket anser att en omarbetning av direktiven är ett område som måste prioriteras. Från svensk sida (tjänstemän på Socialdepartementet och på Socialstyrelsen) har man också aktivt verkat för att ersätta de föråldrade minimikrav på utbildningarna som uppställs i sektorsdirektiven med målbeskrivningar/kompetenskrav. Sverige har pläderat för detta i olika sammanhang och uttalanden från kommissionen i Bryssel har gått i samma riktning. Frågan ligger fortfarande öppen och det finns även tankar på att upphäva sektorsdirektiven och låta dessa yrkesgrupper omfattas av de generella direktiven.

Bilaga 1

SJUKSKÖTERSKOR MED ANSVAR FÖR ALLMÄN HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

A. Teoretisk och teknisk utbildning

a) Vård

yrkets beskaffenhet och etik

allmänna principer för hygien och hälso- och sjukvård

principerna för hälso- och sjukvård inom

- allmänmedicin och invärtesmedicinska specialiteter
- allmän kirurgi och övriga kirurgiska specialiteter
- barnvård och barnålderns invärtes sjukdomar (pediatrik)
- mödravård
- mentalhygien och psykiatri
- äldreomsorg och långvårdsmedicin

b) Grundvetenskaper

anatomi och fysiologi

patologi

bakteriologi, virologi, parasitologi

biofysik, biokemi och radiologi,

dietetik

hygien

- förebyggande medicin
- hälsolära

klinisk farmakologi

c) Socialvetenskap

sociologi

psykologi

förvaltningsprinciper

undervisningsprinciper

social- och hälsovårdslagstiftning

juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket

B. Klinisk utbildning

Hälsa- och sjukvård i relation till:

- allmänmedicin och invärtesmedicinska specialiteter
- allmän kirurgi och övriga kirurgiska specialiteter
- barnavård och barnålderns invärtes sjukdomar (pediatrik)
- mödravård
- mentalhygien och psykiatri
- äldrevård och långvårdsmedicin
- hemsjukvård

Bilaga 2

BARNMORSKA

Utbildningsplanen för förvärv av utbildnings-, examens- eller andra behörighetsbevis för barnmorskor består av följande två delar:

A. TEORETISK OCH TEKNISK UNDERVISNING

a) Allmänna ämnen

1. Grunderna i anatomi eller fysiologi
2. Grunderna i patologi
3. Grunderna i bakteriologi, virologi och parasitologi
4. Grunderna i biofysik, biokemi och radiologi
5. Barnaålderns invärtes sjukdomar (pediatrik), särskilt med avseende på nyfödda barn
6. Hygien, hälso- och sjukvårdsundervisning, förebyggande vård, tidig sjukdomsdiagnos
7. Näringslära och dietetik, särskilt med avseende på kvinnor, nyfödda barn och spädbarn
8. Grunderna i sociologi och socialmedicinska frågor
9. Grunderna i farmakologi
10. Psykologi
11. Pedagogik, principer och metoder
12. Hälso- och sjukvårdslagstiftning, sociallagstiftning samt hälso- och sjukvårdens uppbyggnad
13. Yrkesetik och lagstiftning som rör yrket
14. Sex- och samlevnadsundervisning och familjeplanering
15. Moderns och barnets rättsskydd

b) Ämnen som är specifika för verksamhet som barnmorska

1. Anatomi och fysiologi
2. Embryologi och fosterutveckling
3. Graviditet, förlossning och barnsängsperiod
4. Gynekologisk och obstetrisk patologi
5. Förberedelser inför förlossning och föräldraskap, inklusive psykologiska aspekter

6. Förlossningsförberedelser (inklusive kunskap om och användning av teknisk utrustning inom obstetrik)
7. Analgesi, anesthesiologi och intensivvård
8. Det nyfödda barnets fysiologi och patologi
9. Vård av och tillsyn över det nyfödda barnet
10. Psykologiska och sociala faktorer

B. PRAKTISK OCH KLINISK UTBILDNING

Denna utbildning skall ges under lämplig handledning:

1. Rådgivning till gravida kvinnor omfattande minst 100 undersökningar före förlossning.
2. Övervakning och vård av minst 40 kvinnor under förlossningen.
3. Eleven skall ha skött minst 40 förlossningar; i de fall då detta antal inte kan uppnås, får antalet minskas till lägst 30 under förutsättning att eleven aktivt deltar vid ytterligare 20 förlossningar.
4. Aktiv medverkan vid sätesförlossningar. I de fall då detta inte är möjligt får praktiken ske i en simulerad situation.
5. Utförande av episiotomi och förtrogenhet med suturering. Detta skall innefatta teoretisk handledning och klinisk praktik. Det praktiska utförandet av suturering innefattar suturering av såret efter episiotomi och enkel perineal laceration. Detta får ske i en simulerad situation, om det är absolut nödvändigt.
6. Övervakning och vård av 40 kvinnor med komplikationer före, under eller efter förlossningen.
7. Övervakning och vård (inklusive undersökning) av minst 100 kvinnor efter förlossningen av friska nyfödda barn.
8. Observation och vård av nyfödda som kräver specialvård inklusive de barn som är för tidigt eller för sent födda, underviktiga eller sjuka barn.
9. Vård av kvinnor med gynekologiska och obstetriska besvär.
10. Förtrogenhet med vård av patienter med medicinska och kirurgiska sjukdomar. Detta skall innefatta teoretisk handledning och klinisk praktik.

Bilaga 3

UPPSALA UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaflenhet och etik	Omvårdnadens framväxt, 5 poäng Miljö-, hälsa och vetenskaplig metodik, 10 poäng Omvårdnad, 5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Miljö-, hälsa och vetenskaplig metodik, 10 poäng Tillämpad omvårdnad, 5 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Tillämpad omvårdnad, 5 poäng Kirurgi och medicin, 10 poäng Kirurgisk och medicinsk omvårdnad, 5 poäng Medicinsk vetenskap, 10 poäng Omvårdnad, 5 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Tillämpad omvårdnad, 5 poäng Kirurgi och medicin, 10 poäng Kirurgisk och medicinsk omvårdnad 5 poäng Medicinsk vetenskap, 10 poäng Omvårdnad, 5 poäng
Barnavård o pediatrik	Pediatrik, obstetrik, gynekologi och psykiatri, 5 poäng Pediatrisk, obstetrisk, gynekologisk och psykiatrisk omvårdnad, 5 poäng
Mödravård	Pediatrik, obstetrik, gynekologi och psykiatri, 5 poäng Pediatrisk, obstetrisk, gynekologisk och psykiatrisk omvårdnad, 5 poäng

Mentalhygien o psykiatri	Pediatrik, obstetrik, gynekologi och psykiatri, 5 poäng Pediatrisk, obstetrisk, gynekologisk och psykiatrisk omvårdnad, 5 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Tillämpad omvårdnad, 5 poäng Medicinsk vetenskap, 5 poäng
Anatomi och fysiologi	Anatomi och fysiologi, 10 poäng Tillämpad medicin, 5 poäng Medicinsk vetenskap, 5 poäng
Patologi	Medicinsk vetenskap, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Tillämpad omvårdnad, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Kirurgi och medicin, 10 poäng Tillämpad medicin, 5 poäng
Dietetik	Anatomi och fysiologi, 10 poäng Kirurgisk och medicinsk omvårdnad, 5 poäng Omvårdnad, 5 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Kirurgi och medicin, 10 poäng Omvårdnad, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Tillämpad omvårdnad, 5 poäng
Klinisk farmakologi	Kirurgi och medicin, 10 poäng Tillämpad medicin, 5 poäng Pediatrik, obstetrik, gynekologi och psykiatri, 5 poäng Medicinsk vetenskap, 5 poäng
Sociologi	Lärande, utveckling och PBL, 5 poäng Pedagogik, 5 poäng
Psykologi	Miljö-, hälsa och vetenskaplig metodik, 10 poäng
Förvaltningsprinciper	Pedagogik, 5 poäng T5
Undervisningsprinciper	Lärande, utveckling och PBL, 5 poäng Patientens lärande och kommunikation, 5 poäng Samspel och förändringsarbete 5 poäng Pedagogik, 5 poäng

Social- och hälsovårdslagstiftning	Kirurgisk och medicinsk omvårdnad 5 poäng Tillämpad omvårdnad, 5 poäng Omvårdnad, 5 poäng T6
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Pedagogik, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o inväntesmedicinska specialiteter	<i>Ingår men det framgår inte i vilken kurs</i>
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	<i>Ingår men det framgår inte i vilken kurs</i>
Barnavård o Pediatrik	Valbar kurs
Mödravård	Valbar kurs
Mentalhygien o psykiatri	<i>Ingår men det framgår inte i vilken kurs</i>
Äldrevård o långvårdsmedicin	<i>Ingår men det framgår inte i vilken kurs</i>
Hemsjukvård	<i>Ingår men det framgår inte i vilken kurs</i>

LUNDS UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnadens grund och etik 5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnadens aktiviteter i klinisk utbildning, 5 poäng
Allmänmedicin o inväntesmedicinska specialiteter	Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	Hälsa och miljö i olika åldrar, 5 poäng
Mödravård	Hälsa och miljö i olika åldrar, 5 poäng Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatrins kunskaps- och arbetsfält, 5 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Hälsa och miljö i olika åldrar, 5 poäng

Anatomi och fysiologi	Människan i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng
Patologi	Hälsa och miljö i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Människan i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Dietetik	Hälsa och miljö i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Människan i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Människan i ett biomedicinskt perspektiv, 5 poäng Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Specifik omvårdnad vid medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd, 10 poäng Psykiatrins kunskaps- och arbetsfält, 5 poäng Barnsjukvård, klinisk utbildning, 5 poäng
Sociologi	Människan i ett utvecklings- och socialpsykologiskt perspektiv, 5 poäng Människan i en vårdmiljö, medicinsk sociologi, 5 poäng
Psykologi	Människan i ett utvecklings- och socialpsykologiskt perspektiv, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Omvårdnadsadministration, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Hälsa och miljö i olika åldrar, 5 poäng Omvårdnadens grund och etik 5 poäng

Social- och hälsovårdslagstiftning	Planering och ledning. Somatisk vård, klinisk utbildning, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Omvårdnadsadministration, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Medicinsk och kirurgisk omvårdnad, klinisk utbildning, 10 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Medicinsk och kirurgisk omvårdnad, klinisk utbildning, 10 poäng Akutsjukvård med katastrofmedicin, klinisk utbildning, 5 p
Barnvård o Pediatrik	Hälsa och miljö i olika åldrar, klinisk utbildning, 5 poäng Barnsjukvård, klinisk utbildning, 5 poäng
Mödravård	Hälsa och miljö i olika åldrar, klinisk utbildning, 5 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatrisk omvårdnad, klinisk utbildning, 5 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Omvårdnadens aktiviteter i klinisk utbildning, 5 poäng
Hemsjukvård	Hälsa och miljö i olika åldrar, klinisk utbildning, 5 poäng Planering och ledning. Hemsjukvård, klinisk utbildning, 5 poäng

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Introduktion till omvårdnad, 10 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Humanbiologi, 10 poäng Grundläggande kunskaper och färdigheter i allmän omvårdnad, 10 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Medicinska ämnen, 15 poäng
Allmän kir. och övr. kir. spec.	Medicinska ämnen, 15 poäng

Barnavård o pediatrik	Medicinska ämnen, 15 poäng Kunskaper och färdigheter i specifik omvårdnad, 15 poäng
Mödravård	Medicinska ämnen, 15 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Medicinska ämnen, 15 poäng Kunskaper och färdigheter i specifik omvårdnad, 15 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Medicinska ämnen, 15 poäng Kunskaper och färdigheter i specifik omvårdnad, 15 poäng
Anatomi och fysiologi	Humanbiologi, 10 poäng
Patologi	Medicinska ämnen, 15 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Humanbiologi, 10 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicinska ämnen, 15 poäng
Dietetik	Specifik omvårdnad, 10 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Humanbiologi, 10 poäng Specifik omvårdnad, 15 poäng
Hygien – hälsolära	Humanbiologi, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Medicinska ämnen, 15 poäng
Sociologi	Sociologi, 5 poäng
Psykologi	Psykologi, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Administration och arbetsledning samt pedagogik, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Administration och arbetsledning samt pedagogik, 5 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Introduktion till omvårdnad, 10 poäng Samtliga omvårdnadskurser
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Administration och arbetsledning samt pedagogik, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtesmedicinska specialiteter	Kunskaper och färdigheter i specifik omvårdnad, 15 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Specifik omvårdnad, 10 poäng
Barnavård o Pediatrik	Specifik omvårdnad, 15 poäng
Mödravård	Specifik omvårdnad, 15 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Kunskaper och färdigheter i specifik omvårdnad, 15 poäng

Äldrevård o långvårdsmedicin	Introduktion till omvårdnad, 10 poäng
Hemsjukvård	Specifik omvårdnad, 15 poäng

UMEÅ UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Professionell omvårdnad, 20 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Professionell omvårdnad, 20 poäng
Allmänmedicin o invärtes- medicinska specialiteter	Medicinsk vetenskap, 10 poäng Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Medicinsk vetenskap, 10 poäng Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Barnavård o pediatrik	Medicinsk vetenskap, 10 poäng Professionell omvårdnad C, 33 poäng
Mödravård	Medicinsk vetenskap, 10 poäng Professionell omvårdnad C, 33 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Medicinsk vetenskap, 10 poäng Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Anatomi och fysiologi	Naturvetenskap, 10 poäng
Patologi	Medicinsk vetenskap, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Naturvetenskap, 10 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicinsk vetenskap, 10 poäng
Dietetik	Naturvetenskap, 10 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Naturvetenskap, 10 poäng
Hygien – hälsolära	Naturvetenskap, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Naturvetenskap, 10 poäng
Sociologi	Psykologi och sociologi, 5 poäng
Psykologi	Psykologi och sociologi, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Hälso- och sjukvårdsadministration, 12 poäng
Undervisningsprinciper	Hälso- och sjukvårdsadministration, 12 poäng

Social- och hälsovårdslagstiftning	Hälso- och sjukvårdsadministration, 12 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Hälso- och sjukvårdsadministration, 12 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Barnavård o Pediatrik	Professionell omvårdnad C, 33 poäng
Mödravård	Professionell omvårdnad C, 33 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Professionell omvårdnad B, 30 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Professionell omvårdnad C, 33 poäng
Hemsjukvård	Professionell omvårdnad B, 30 poäng Professionell omvårdnad C, 33 poäng

LINKÖPINGS UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnad, 1-20 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnad, 1-20 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 11-25 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 11-25 poäng
Barnavård o pediatrik	Human biomedicin, 26-30 poäng Omvårdnad, 41-70 poäng
Mödravård	Human biomedicin, 11-25 poäng Omvårdnad, 21-40 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Human biomedicin, 26-30 poäng Omvårdnad, 41-70 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Omvårdnad, 1-20 poäng Human biomedicin, 1-10 poäng
Anatomi och fysiologi	Human biomedicin, 1-10 poäng
Patologi	Human biomedicin, 1-10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Human biomedicin, 1-10 poäng

Biofysik, biokemi och radiologi	Human biomedicin, 1-10 poäng Human biomedicin, 11-25 poäng Human biomedicin, 26-30 poäng
Dietetik	Humanbiomedicin, 1-10 poäng Omvårdnad, 1-20 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Human biomedicin, 1-10 poäng Omvårdnad, 21-40 poäng
Hygien – hälsolära	Human biomedicin, 11-25 poäng
Klinisk farmakologi	Human biomedicin, 1-10 poäng Human biomedicin, 11-25 poäng Human biomedicin, 26-30 poäng
Sociologi	Pedagogik, 6-10 poäng
Psykologi	Psykologi 1-5 poäng
Förvaltningsprinciper	Pedagogik 11-15 poäng
Undervisningsprinciper	Pedagogik 1-5 poäng Pedagogik 11-15 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Omvårdnad, 1-20 poäng Omvårdnad, 21-40 poäng Omvårdnad, 41-70 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Omvårdnad, 41-70 poäng Pedagogik 11-15 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	<i>Framgår ej</i>
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	<i>Framgår ej</i>
Barnavård o Pediatrik	<i>Framgår ej</i>
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	<i>Framgår ej</i>
Äldreavård o långvårdsmedicin	<i>Framgår ej</i>
Hemsjukvård	<i>Framgår ej</i>

ÖREBRO UNIVERSITET

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Introduktion till omvårdnad, 5 poäng Grundläggande omvårdnad och omvårdnadsteori, 10 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Grundläggande omvårdnad och omvårdnadsteori, 10 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Mödravård	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng Psykosomatik, 10 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Anatomi och fysiologi	Anatomi och fysiologi, 10 poäng
Patologi	Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Dietetik	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Hygien – hälsolära	Grundläggande omvårdnad och omvårdnadsteori, 10 poäng

Klinisk farmakologi	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng Farmakologi, mikrobiologi och patofysiologi, 10 poäng
Sociologi	Psykologi, sociologi och pedagogik, 10 poäng
Psykologi	Psykologi, sociologi och pedagogik, 10 poäng
Förvaltningsprinciper	Arbetsledning, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Psykologi, sociologi och pedagogik, 10 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Introduktion till omvårdnad, 5 poäng Genomgående genom samtliga omvårdnadskurser
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Arbetsledning, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng <i>alt</i> Omvårdnad inom somatisk vård, 10 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng <i>alt</i> Omvårdnad inom somatisk vård, 10 poäng
Barnavård o Pediatrik	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Mödravård	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Omvårdnad inom somatisk vård, 15 poäng Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng
Hemsjukvård	Omvårdnad, inriktning mot folkhälsoarbete, 20 poäng

**VÅRDHÖGSKOLAN I BODEN (FR.O.M. 1 OKTOBER 1999
LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET)**

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Filosofi och etik i omvårdnad, 1-5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Hälsa i omvårdnad, 6-10 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Medicin, 16-20 poäng
Allmän kir och övr. kir. spec.	Kirurgi, 21-25 poäng
Barnavård o pediatrik	<i>Framgår ej*</i>
Mödravård	<i>Framgår ej*</i>
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatri/Geriatrik/Rehabilitering, 26-30 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Psykiatri/Geriatrik/Rehabilitering, 26-30 poäng
Anatomi och fysiologi	Anatomi och fysiologi, 1-10 poäng
Patologi	Medicin, 16-20 poäng Kirurgi, 21-25 poäng Psykiatri/Geriatrik/Rehabilitering, 26-30 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Medicinsk mikrobiologi, 11-15 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicin, 16-20 poäng Kirurgi, 21-25 poäng Psykiatri/Geriatrik/Rehabilitering, 26-30 poäng
Dietetik	Omvårdnadshandlingar, 14-20 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Hälsa i omvårdnad, 6-10 poäng Omvårdnadshandlingar, 14-20 poäng
Hygien – hälsolära	Medicinsk mikrobiologi 11-15 poäng
Klinisk farmakologi	Anatomi och fysiologi, 1-10 poäng
Sociologi	Sociologi/Psykologi, 5 poäng
Psykologi	Sociologi/Psykologi, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	<i>Framgår ej*</i>
Undervisningsprinciper	Pedagogik, 5 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	<i>Framgår ej*</i>

Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Hälsa och miljö i omvårdnad, 25-30 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Klin utb Slutenvård, 10 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Klin utb Slutenvård, 10 poäng
Barnavård o Pediatrik	<i>Framgår ej *</i>
Mödravård	<i>Framgår ej *</i>
Mentalhygien o psykiatri	<i>Framgår ej *</i>
Äldrevård o långvårdsmedicin	Klin utb Kommun-Äldreomsorg, 5 poäng
Hemsjukvård	Klin utb Primärvård, 10 poäng

*Vissa kursplaner saknas

VÅRDHÖGSKOLAN I BORÅS (FR.O.M. 1 JANUARI 1999 HÖGSKOLAN I BORÅS)

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Introduktion till vårdvetenskap, 10 poäng Vårdandets etik med allmän etik, 5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Grundläggande omvårdnad, 10 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng
Barnavård o pediatrik	Pediatrisk omvårdnad, 5 poäng
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid psykisk ohälsa och sjukdom, 5 poäng Psykiatrisk omvårdnad till vuxna och äldre, 9 poäng

Äldrevård och långvårdsmedicin	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Anatomi och fysiologi	Humanbiologi, 5 poäng Fysiologi och patofysiologi, 5 poäng
Patologi	Fysiologi och patofysiologi, 5 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Mikrobiologi och sjukvårdshygien, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Dietetik	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Mikrobiologi och sjukvårdshygien, 5 poäng Hälsobefrämjande och förebyggande vård, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Mikrobiologi och sjukvårdshygien, 5 poäng Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng Psykiatrisk omvårdnad till vuxna och äldre, 9 poäng Pediatrisk omvårdnad, 5 poäng
Klinisk farmakologi	Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Sociologi	Människa, samhälle, hälsa och vård, 5 poäng
Psykologi	Människa, samhälle, hälsa och vård, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Planering, ledning och utveckling av vårdarbetet, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Fördjupningskurs i vårdvetenskap, oklart vilken delkurs

Social- och hälsovårdslagstiftning	Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng Psykiatrisk omvårdnad till vuxna och äldre, 9 poäng Pediatrisk omvårdnad, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Fördjupningskurs i vårdvetenskap, oklart vilken delkurs
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Somatisk omvårdnad till vuxna och äldre, 11 poäng Diagnostik, behandling och rehabilitering vid somatisk ohälsa och sjukdom, 10 poäng
Barnvård o Pediatrik	Pediatrisk omvårdnad, 5 poäng
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatrisk omvårdnad till vuxna och äldre, 9 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin äng	Grundläggande omvårdnad, 10 poäng
Hemsjukvård	Omvårdnad i komplex vård, 5 poäng

VÅRDHÖGSKOLAN I FALUN

(FR.O.M. 1 JANUARI 1999 HÖGSKOLAN DALARNA)

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Tillämpad omvårdnad, 1-20 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Barnvård o pediatrik	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng
Mödravård	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng

Mentalhygien o psykiatri	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Anatomi och fysiologi	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng
Patologi	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng Medicinsk vetenskap, 21-25 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng Medicinsk vetenskap, 21-25 poäng
Dietetik	<i>Framgår ej</i>
Hygien – förebyggande medicin	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Hygien – hälsolära	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Klinisk farmakologi	Medicinsk vetenskap, 1-20 poäng
Sociologi	Vårdvetenskap, 16-40 poäng
Psykologi	Vårdvetenskap, 16-40 poäng
Förvaltningsprinciper	Vårdvetenskap, 16-40 poäng Vårdvetenskap, 41-50 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Undervisningsprinciper	Vårdvetenskap, 41-50 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Tillämpad omvårdnad, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Vårdvetenskap, 41-50 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Tillämpad omvårdnad, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.i	Tillämpad omvårdnad, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Barnavård o pediatrik	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng
Mödravård	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Tillämpad omvårdnad, 1-20 poäng Tillämpad omvårdnad, 36-60 poäng
Hemsjukvård	Tillämpad omvårdnad, 21-35 poäng

VÅRDHÖGSKOLAN GÄVLE

(FR.O.M. 1 JANUARI 1999 HÖGSKOLAN I GÄVLE)

(kursplan termin 5 och 6 saknas)

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Introduktion till omvårdnad, 5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Allmänmedicin o invärtesmedicinska specialiteter	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid patologiska tillstånd, 10 poäng Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid patologiska tillstånd, 10 poäng Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Barnvård o pediatrik	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid olika hälsotillstånd, 5 poäng
Mödravård	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid olika hälsotillstånd, 5 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid olika hälsotillstånd, 5 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid olika hälsotillstånd, 5 poäng
Anatomi och fysiologi	Människan ur ett beteendevetenskapligt perspektiv, 5 poäng
Patologi	Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid patologiska tillstånd, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Människan ur ett beteendevetenskapligt perspektiv, 5 poäng

Biofysik, biokemi och radiologi	Sjuksköterskans speciella kunskaper och färdigheter I, 10 p Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid patologiska tillstånd, 10 poäng
Dietetik	Sjuksköterskans speciella kunskaper och färdigheter I, 10 p
Hygien – förebyggande medicin	Människan ur ett beteendevetenskapligt perspektiv, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Sjuksköterskans speciella kunskaper och färdigheter I, 10 poäng Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Sjuksköterskans speciella kunskaper och färdigheter I, 10 poäng Människans reaktioner och omvårdnadsbehov vid patologiska tillstånd, 10 poäng
Sociologi	Människan ur ett samhällsperspektiv, 10 poäng
Psykologi	Människan ur ett beteendevetenskapligt perspektiv, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Människan ur ett samhällsperspektiv, 10 poäng
Undervisningsprinciper	Människan ur ett beteendevetenskapligt perspektiv, 5 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Människan ur ett samhällsperspektiv, 10 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	<i>Kursplan saknas</i>
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtesmedicinska specialiteter	Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter I, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	<i>Kursplan saknas</i>
Mödravård	<i>Kursplan saknas</i>
Mentalhygien o psykiatri	Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter II, 10 poäng

Äldrevård o långvårdsmedicin	Sjuksköterskans omvårdnadsaktiviteter II, 10 poäng
Hemsjukvård	<i>Kursplan saknas</i>

MÄLARDALENS HÖGSKOLA

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnad A1, 10 poäng Omvårdnad B1, 10 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Mödravård	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad C1, 10 poäng Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Omvårdnad C1, 10 poäng Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Anatomi och fysiologi	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A1, 10 poäng
Patologi	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A1, 10 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A1, 10 poäng
Dietetik	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng

Hygien – hälsolära	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A1, 10 poäng Naturvetenskap/medicinsk vetenskap A2, 10 poäng
Sociologi	Samhällsvetenskap, 5 poäng
Psykologi	Beteendevetenskap I, 5 poäng Beteendevetenskap II, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Ledarskap och organisation – inom hälso-och sjukvård, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Beteendevetenskap I, 5 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Samhällsvetenskap, 5 poäng Ledarskap och organisation – inom hälso-och sjukvård, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Samhällsvetenskap, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	År 1 alt 2 (<i>framgår ej i vilken kursplan</i>)
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	År 1 alt 2 (<i>framgår ej i vilken kursplan</i>)
Barnavård o Pediatrik	År 1 (<i>framgår ej i vilken kursplan</i>)
Mödravård	År 1 (<i>framgår ej i vilken kursplan</i>)
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad C1, 10 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Klinisk sjuksköterskepraktik II, 10 poäng
Hemsjukvård	Klinisk sjuksköterskepraktik II, 10 poäng

HÄLSOHÖGSKOLAN VÄST I VÄNERSBORG

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnadens fundament, 10 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Allmän klinisk/tillämpad omvårdnad, 10 poäng

Allmänmedicin o invärtes- medicinska specialiteter	Specifik/tillämpad omvårdnad vid somatiska sjukdomstillstånd, 15 poäng Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Specifik/tillämpad omvårdnad vid somatiska sjukdomstillstånd, 15 poäng Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng
Barnvård o pediatrik	Pedagogik i klinisk/tillämpad omvårdnad, 5 poäng Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng
Mödravård	Pedagogik i klinisk/tillämpad omvårdnad, 5 poäng Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Specifik/tillämpad omvårdnad av äldre och av individer med psykisk ohälsa, 10 poäng Sjukdom, diagnos och behandling II, 5 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Specifik/tillämpad omvårdnad av äldre och av individer med psykisk ohälsa, 10 poäng Sjukdom, diagnos och behandling II, 5 poäng
Anatomi och fysiologi	Anatomi, fysiologi och mikrobiologi, 10 poäng
Patologi	Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Anatomi, fysiologi och mikrobiologi, 10 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng

Dietetik	Specifik/tillämpad omvårdnad vid somatiska sjukdomstillstånd, 15 poäng Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng Sjukdom, diagnos och behandling II, 5 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Anatomi, fysiologi och mikrobiologi, 10 poäng
Hygien – hälsolära	Anatomi, fysiologi och mikrobiologi, 10 poäng
Klinisk farmakologi	Sjukdom, diagnos och behandling I, 10 poäng Sjukdom, diagnos och behandling II, 5 poäng
Sociologi	Pedagogik, 10 poäng
Psykologi	Pedagogik, 10 poäng
Förvaltningsprinciper	Professionellt kliniskt/tillämpat omvårdnadsarbete, 15 poäng
Undervisningsprinciper	Pedagogik i klinisk/tillämpad omvårdnad, 5 poäng Pedagogik, 10 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Genomgående i alla omvårdnadskurser
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Professionellt kliniskt/tillämpat omvårdnadsarbete, 15 p
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Specifik/tillämpad omvårdnad vid somatiska sjukdomstillstånd, 15 poäng <i>alt</i> Professionellt kliniskt/tillämpat omvårdnadsarbete, 15 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Specifik/tillämpad omvårdnad vid somatiska sjukdomstillstånd, 15 poäng <i>alt</i> Professionellt kliniskt/tillämpat omvårdnadsarbete, 15 poäng
Barnavård o Pediatrik	Klinisk/tillämpad omvårdnad, vidgat perspektiv, 5 poäng

Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Specifik/tillämpad omvårdnad av äldre och av individer med psykisk ohälsa, 10 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Allmän klinisk/tillämpad omvårdnad, 10 poäng
Hemsjukvård	Klinisk/tillämpad omvårdnad, vidgat perspektiv, 5 poäng

HÖGSKOLAN KRISTIANSTAD

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnad, 10 poäng SK8011
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnad, 10 poäng SK8011 Klinisk/tillämpad omvårdnad, 15 poäng SK8031
Allmänmedicin o invärtesmedicinska specialiteter	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Barnavård o pediatrik	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Mödravård	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Mentalhygien o psykiatri	Klinisk/tillämpad omvårdnad II, 15 poäng SK8061
Äldrevård och långvårdsmedicin	Klinisk/tillämpad omvårdnad II, 15 poäng SK8061
Anatomi och fysiologi	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Patologi	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Biofysik, biokemi och radiologi	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Dietetik	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Hygien – förebyggande medicin	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Hygien – hälsolära	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Klinisk farmakologi	Biomedicin, 20 poäng SK8021
Sociologi	Omvårdnad, 10 poäng SK8011 Omvårdnad, 10 poäng SK8041
Psykologi	Omvårdnad, 10 poäng SK8011

Förvaltningsprinciper	Omvårdnad, 5 poäng SK8091
Undervisningsprinciper	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Social- och hälsovårdslagstiftning	Klinisk/tillämpad omvårdnad, 15 poäng SK8031 Klinisk/tillämpad omvårdnad II, 15 poäng SK8061 Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Omvårdnad, 5 poäng SK8091
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Barnavård o pediatrik	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Mödravård	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081
Mentalhygien o psykiatri	Klinisk/tillämpad omvårdnad II, 15 poäng SK8061
Äldrevård o långvårdsmedicin	Klinisk/tillämpad omvårdnad II, 15 poäng SK8061
Hemsjukvård	Klinisk/tillämpad omvårdnad III, 30 poäng SK8081

MALMÖ HÖGSKOLA

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnadsvetenskap, 1-15 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnadsvetenskap, 1-15 poäng
Allmänmedicin o invärtes- medicinska specialiteter	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng Medicinsk vetenskap, 16-20 poäng Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng

Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng Medicinsk vetenskap, 16-20 poäng Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl. mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Mödravård	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl. mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl. mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng
Anatomi och fysiologi	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Patologi	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Dietetik	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Hygien – hälsolära	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng
Klinisk farmakologi	Medicinsk vetenskap, 1-15 poäng Medicinsk vetenskap, 16-20 poäng
Sociologi	Omvårdnadsvetenskap, 20-30 poäng
Psykologi	Omvårdnadsvetenskap, 1-15 poäng Omvårdnadsvetenskap, 20-30 poäng
Förvaltningsprinciper	Samhälls- och beteendevetenskap, 10 poäng

Undervisningsprinciper	Omvårdnadsvetenskap, 1-15 poäng Omvårdnadsvetenskap, 20-30 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Samhälls- och beteendevetenskap, 10 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Omvårdnadsvetenskap, 1-15 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng Klinisk utbildning inom medicinska alt kirurgisk vård, akutsjukvård samt hemsjukvård, 20 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng Klinisk utbildning inom medicinska alt kirurgisk vård, akutsjukvård samt hemsjukvård, 20 poäng
Barnavård o pediatrik	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl. mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Mödravård	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Klinisk utbildning inom barnhälsovård, barnsjukvård, hälsoarbete bland vuxna inkl mödravård och psykitrisk vård samt valbart område, 25 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Klinisk utbildning inom geriatrisk vård o medicinsk alt kirurgisk vård, 10 poäng
Hemsjukvård	Klinisk utbildning inom medicinska alt kirurgisk vård, akutsjukvård samt hemsjukvård, 20 poäng

MITTHÖGSKOLAN

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaflenhet och etik	Omvårdnad A, 20 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnad A, 20 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng Tillämpade studier i specifik omvårdnad, 1-10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng Tillämpade studier i specifik omvårdnad, 1-10 poäng
Barnavård o pediatrik	<i>Framgår ej</i>
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Tillämpade studier i specifik omvårdnad, 1-10 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Tillämpade studier i specifik omvårdnad, 1-10 poäng
Anatomi och fysiologi	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl tillämpade studier I, 20 poäng
Patologi	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng
Dietetik	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng

Hygien – förebyggande medicin	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng
Hygien – hälsolära	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl. tillämpade studier I, 20 poäng
Klinisk farmakologi	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl tillämpade studier I, 20 poäng Tillämpade studier i specifik omvårdnad, 1-10 poäng
Sociologi	Omvårdnad A, 20 poäng
Psykologi	Omvårdnad A, 20 poäng Omvårdnad B, 20 poäng
Förvaltningsprinciper	Arbetsledning och administration, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Omvårdnad A, 20 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Arbetsledning och administration, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Arbetsledning och administration, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Medicinsk vetenskap med specifik omvårdnad inkl tillämpade studier I, 20 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	<i>Framgår ej</i>
Barnavård o pediatrik	<i>Framgår ej</i>
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	<i>Framgår ej</i>
Äldrevård o långvårdsmedicin	<i>Framgår ej</i>
Hemsjukvård	<i>Framgår ej</i>

HÖGSKOLAN HALMSTAD

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnad, 1-20 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Omvårdnad, 1-20 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Barnvård o pediatrik	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Mödravård	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Anatomi och fysiologi	Anatomi och fysiologi, 10 poäng
Patologi	Human biomedicin, 20 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Mikrobiologi, immunologi och hygien, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Anatomi och fysiologi, 10 poäng
Dietetik	Human biomedicin, 20 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Mikrobiologi, immunologi och hygien, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Mikrobiologi, immunologi och hygien, 5 poäng
Klinisk farmakologi	Farmakologi och läkemedelsberäkning, 5 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Sociologi	Sociologi, 4 poäng
Psykologi	Psykologi, 4 poäng
Förvaltningsprinciper	Hälso- och sjukvårdsadministration, 10 poäng
Undervisningsprinciper	Omvårdnad, 1-20 poäng Pedagogik, 2 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Hälso- och sjukvårdsadministration, 10 poäng

Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Hälso- och sjukvårdsadministration, 10 poäng Omvårdnad, 1-20 poäng Omvårdnad, 21-40 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Barnavård o Pediatrik	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Mödravård	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Omvårdnad, 21-40 poäng Human biomedicin, 20 poäng
Hemsjukvård	<i>Framgår ej</i>

HÖGSKOLAN I KALMAR

Kursplaner finns ej som bilagor varvid granskningen gjorts på basis av utbildningsplan samt tabeller och översikt av utbildningens innehåll.

X = ingår i sjuksköterskeutbildningen

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	X
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	X
Allmänmedicin o invärtes- medicinska specialiteter	X
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	X
Barnavård o pediatrik	X
Mödravård	X
Mentalhygien o psykiatri	X
Äldrevård och långvårdsmedicin	X
Anatomi och fysiologi	X

Patologi	X
Bakteriologi, virologi o parasitologi	X
Biofysik, biokemi och radiologi	X
Dietetik	<i>Framgår ej</i>
Hygien – förebyggande medicin	X
Hygien – hälsolära	X
Klinisk farmakologi	X
Sociologi	X
Psykologi	X
Förvaltningsprinciper	X
Undervisningsprinciper	<i>Framgår ej</i>
Social- och hälsovårdslagstiftning	X
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	X
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	X
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	X
Barnavård o pediatrik	X
Mödravård	X
Mentalhygien o psykiatri	X
Äldrevård o långvårdsmedicin	X
Hemsjukvård	X

**HÄLSOHÖGSKOLAN VÄST SKÖVDE
(FR.O.M. 1 JANUARI 1999 HÖGSKOLAN I SKÖVDE)**

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Introduktion till vårdvetenskap, 5 poäng Introduktion till filosofi, etik och pedagogik, 5 poäng
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Allmän omvårdnad, 10 poäng

Allmänmedicin o invärtes- medicinska specialiteter	Biomedicin 5 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng Omvårdnad vid sviktande hälsa 2, 10 poäng
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Biomedicin 5 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng Omvårdnad vid sviktande hälsa 2, 10 poäng
Barnavård o pediatrik	Biomedicin 5 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng Omvårdnad vid sviktande hälsa 2, 10 poäng
Mödravård	Biomedicin 5 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng
Mentalhygien o psykiatri	Biomedicin 4 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng Omvårdnad vid sviktande hälsa 2, 10 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Biomedicin 5 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng
Anatomi och fysiologi	Biomedicin 1 - cellbiologi, 5 poäng Biomedicin 2 - anatomi och fysiologi, 5 poäng
Patologi	Biomedicin - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Biomedicin 1 - cellbiologi, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Biomedicin 4 - patofysiologi, diagnostik och behandling, 5 poäng
Dietetik	Biomedicin 2 - anatomi och fysiologi, 5 poäng
Hygien – förebyggande medicin	Allmän omvårdnad, 10 poäng
Hygien – hälsolära	Biomedicin 1 - cellbiologi, 5 poäng
Klinisk farmakologi	Biomedicin 3 - farmakologi, 5 poäng
Sociologi	Introduktion till sociologi, 5 poäng
Psykologi	Introduktion till psykologi, 5 poäng Introduktion till socialpsykologi, 5 poäng

Förvaltningsprinciper	Omvårdnadens ledning och organisation, 5 poäng
Undervisningsprinciper	Introduktion till filosofi, etik och pedagogik, 5 poäng
Social- och hälsovårdslagstiftning	Omvårdnadens ledning och organisation, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Omvårdnadens ledning och organisation, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>
Barnavård o pediatrik	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>
Mödravård	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>
Mentalhygien o psykiatri	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>
Äldrevård o långvårdsmedicin	Allmän omvårdnad, 10 poäng
Hemsjukvård	<i>Ingår enl utbplan men framgår ej i vilken kurs</i>

HÄLSOHÖGSKOLAN JÖNKÖPING

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Omvårdnad med inriktning mot hälsa, 5 poäng Omvårdnad, kliniska studier I, 5 poäng (valbar kurs)
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Medicinsk mikrobiologi, sjukhushygien och immunologi, 5 poäng
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Patofysiologi I, 5 poäng
Allmän kir och övr. kir. spec.	Patofysiologi I, 5 poäng
Barnavård o pediatrik	Omvårdnad vid sviktande hälsa, 20 poäng

Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatrisk grundkurs, 5 poäng
Äldrevård och långvårdsmedicin	Omvårdnad med inriktning mot äldre, 5 poäng (valbar kurs)
Anatomi och fysiologi	Anatomi och fysiologi I, allmän, 5 poäng
Patologi	Patofysiologi I, 5 poäng
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Medicinsk mikrobiologi, sjukhushygien och immunologi, 5 poäng
Biofysik, biokemi och radiologi	Patofysiologi I, 5 poäng
Dietetik	Omvårdnad, nutrition, 5 poäng (valbar kurs)
Hygien – förebyggande medicin	Medicinsk mikrobiologi, sjukhushygien och immunologi, 5 poäng
Hygien – hälsolära	Medicinsk mikrobiologi, sjukhushygien och immunologi, 5 poäng
Klinisk farmakologi	Farmakologi I, 5 poäng
Sociologi	Grundkurs i sociologi med inriktning mot medicinsk sociologi, 5 poäng
Psykologi	Psykologi, grundkurs, 5 poäng
Förvaltningsprinciper	Organisation och ledarskap, 5 poäng
Undervisningsprinciper	<i>Framgår ej</i>
Social- och hälsovårdslagstiftning	Grundkurs i sociologi med inriktning mot medicinsk sociologi, 5 poäng
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Organisation och ledarskap, 5 poäng
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes- medicinska specialiteter	<i>Framgår ej inom vilken kurs</i>
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	<i>Framgår ej inom vilken kurs</i>
Barnavård o pediatrik	<i>Framgår ej inom vilken kurs</i>
Mödravård	<i>Framgår ej inom vilken kurs</i>
Mentalhygien o psykiatri	Psykiatrisk grundkurs, 5 poäng
Äldrevård o långvårdsmedicin	Omvårdnad med inriktning mot äldre, 5 poäng (valbar kurs)
Hemsjukvård	<i>Framgår ej inom vilken kurs</i>

SOPHIAHEMETS SJUKSKÖTERSRESKOLA

Teoretisk och teknisk undervisning	Ingår i kurs:
Yrkets beskaffenhet och etik	Delkurs 1 Vård
Allm. principer för hygien o hälso- och sjukvård	Delkurs 1 Vård
Allmänmedicin o invärtes-medicinska specialiteter	Delkurs 1 Vård
Allmän kirurgi och övr. kir. spec.	Delkurs 1 Vård
Barnvård o pediatrik	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Mödravård	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Mentalhygien o psykiatri	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Äldrevård och långvårdsmedicin	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Anatomi och fysiologi	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Patologi	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Bakteriologi, virologi o parasitologi	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Biofysik, biokemi och radiologi	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Dietetik	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Hygien – förebyggande medicin	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper
Hygien – hälsolära	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper
Klinisk farmakologi	Delkurs 2 Grundvetenskaper
Sociologi	Delkurs 3 Socialvetenskap
Psykologi	Delkurs 3 Socialvetenskap
Förvaltningsprinciper	Delkurs 3 Socialvetenskap
Undervisningsprinciper	Delkurs 3 Socialvetenskap
Social- och hälsovårdslagstiftning	Delkurs 1 Vård Delkurs 3 Socialvetenskap
Juridiska aspekter på sjuksköterskeyrket	Delkurs 1 Vård Delkurs 3 Socialvetenskap
Klinisk undervisning	
Allmän medicin o invärtes-medicinska specialiteter	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper Delkurs 3 Socialvetenskap
Allmän kirurgi o övr. kir. spec.	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper Delkurs 3 Socialvetenskap

Barnavård o pediatrik	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper Delkurs 3 Socialvetenskap
Mödravård	<i>Framgår ej</i>
Mentalhygien o psykiatri	Delkurs 1 Vård Delkurs 3 Socialvetenskap
Äldrevård o långvårdsmedicin	Delkurs 1 Vård Delkurs 2 Grundvetenskaper Delkurs 3 Socialvetenskap
Hensjukvård Delkurs 1 Vård	Delkurs 2 Grundvetenskaper

Högskoleverkets rapportserie

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Bilagor:

- Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
- Bilaga 2: Handledning för bedomare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R

Grundskollärautbildningen 1995

Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R

Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling

Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R

Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R

Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen

Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R

Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Skändalsinstitutet

Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R

Kvalitetsarbete vid universitet och högskola

Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R

Vårdutbildningar i högskolan – En utvärdering

Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R

Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95

Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R

Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering

Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R

The National Quality Audit of Higher Education in Sweden

Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R

Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R

Kriterier för benämningen universitet – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R

Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R

Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report

Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R

Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet

Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås

Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet

Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R

Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping

Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad

Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R

Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon

Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R

Högskola på Gotland

Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R

Rätt att inrätta professorer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt

Mitthögskolan och Mälardalens högskola

Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R

Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95

– Kortversion

Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R

Förslag till meritvärdering vid urval på betyg –

Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.

Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R

Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen

Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R

Quality Audit of Uppsala University

Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R

Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander

Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R

Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala

Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten

Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R

Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R

Examensrättsprövning – Lärarutbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro

Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Dalarna

Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R

Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96

Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R

Swedish Universities & University Colleges 1995/96

– Short Version of Annual Report

Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R

Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 –

Kortversion

Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola

Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan

Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan

Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet

Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar

Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R

Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning

Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R

Uppföljning av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag

Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R

Bilateralt forskningsamarbete med Östeuropa – ett regeringsuppdrag

Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R

Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?

Bilagor:

- Självvärderingar och extern bedömning
- Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
- Vad säger AT-läkare, handledare och examinering om läkarutbildningen?

Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R

Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag

Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan

Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R

Gymnasieläroexamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning

Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Bilagor:

- Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
- Handledning för bedomare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R

Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverkskolor – Examensrättsprövning

Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan

Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R

Examensmål för lärarexamina

Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R

Rätt att inrätta professorer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro, Idrottshögskolan samt Mitthögskolan

Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

- Magisterexamensprovning vid elva högskolor – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1997:38 R
- Examinationen i högskolan – Slutrapport från Högskoleverkets examinationsprojekt
Högskoleverkets rapportserie 1997:39 R
- Tillväxt och växtvärk – Uppföljning av magisterexamensrätt på medelstora högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:40 R
- Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor. Halvtidsrapport för granskningen av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:41 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:42 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:43 R
- Kvinnor och män i högskolan – från gymnasium till forskarutbildning 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:44 R
- Magisterexamen söker identitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:45 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 1997:46 R
- Hur står det till med kvaliteten i högskolan?
Högskoleverkets rapportserie 1998:1 R
- De första 20 åren – utvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna sedan 1977
Högskoleverkets rapportserie 1998:2 R
- Quality Audit of Mid-Sweden University College
Högskoleverkets rapportserie 1998:3 R
- Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem?
En uppföljningsstudie av vissa särskilda utbildningsåtgärder inom högskolan som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel, enligt regeringens uppdrag.
Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R
- ”En utmärkt möjlighet att byta karriär”
NT-SVUX-satsningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:5 R
- ”Bara jag får chansen att få visa vad jag kan”
Satsningen på aspirantutbildningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Karolinska Institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:7 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskoleverkets rapportserie 1998:8 R
- Magister- och kandidatexamen i huvudämnen inom vård och omsorg
Högskoleverkets rapportserie 1998:9 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Konstfack
Högskoleverkets rapportserie 1998:10 R
- Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R
- Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan? En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R
- Women and men in higher education – from upper secondary to postgraduate training 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1998:13 R
- Diakonvetenskap vid Ersta Sköndal högskola – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1998:14 R
- Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning, principer och metodik
Högskoleverkets rapportserie 1998:15 R
- Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid SLU
Högskoleverkets rapportserie 1998:17 R
- Sjöfälsutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R
- Sjöfälsutbildning vid Comet AB – Examensrättsprovning
Högskoleverkets rapportserie 1998:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Chalmers tekniska högskola
Högskoleverkets rapportserie 1998:20 R
- Forsatt granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor – Utgångspunkter samt angreppss- och tillvägagångssätt för Högskoleverkets bedömningsarbete
Högskoleverkets rapportserie 1998:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Teaterhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1998:22 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1997
Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R
- Swedish Universities & University Colleges 1997 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1998:24 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1997 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1998:25 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:26 R
- Vetenskapsområden. Bedömning av tre högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R
- Ny yrkesexamina inom hälso- och sjukvård - ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Dramatiska institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:29 R
- Lärarutbildning vid högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Malarö, Kristianstad och Södertörn
Högskoleverkets rapportserie 1998:30 R
- Högskolans lokaler – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:31 R
- Tillgodoräknande av kurs – Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Idrottshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1998:33 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Luleå tekniska universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:34 R
- Ett system för forskningsinformation på Internet (SAFARI) – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:35 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Växjö
Högskoleverkets rapportserie 1998:36 R
- En försvarshögskola på väg mot akademien – En bedömning av hur Försvarshögskolans stabsprogram, chefsprogram och totalförsvarsprogram förhåller sig till likartad utbildning inom högskolan vad avser nivå och kvalitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:37 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:38 R
- Rättssäker examination – en tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:39 R
- Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen
Högskoleverkets rapportserie 1998:40 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Handelshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1999:1 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Linköpings universitet
Högskoleverkets rapportserie 1999:2 R
- Magisterexamen söker identitet. Del II
Högskoleverkets rapportserie 1999:3 R
- Dimensionering av lärarutbildning – analys inför samråd 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:4 R
- Högskolornas regler och delegeringssystem - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:5 R
- Högskolans ansvar för studenthälsovården - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:6 R
- Vad hände sedan? Avnämarna av gymnasieskolan och av högskolans grundutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:7 R
- Arkitektutbildningen – Högskoleverkets utredning och utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1999:8 R
- Psykoterapeutexamen – Examensrättsprovning för tio enskilda utbildningsanordnare
Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R
- Utlandsstudier – till vilken nytta? En utvärdering av effekter av utlandsstudier
Högskoleverkets rapportserie 1999:10 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:11 R
- Swedish Universities & University Colleges 1998 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1999:12 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1999:13 R
- Högskolans uppdragsutbildning – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1999:14 R
- Antagning till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:15 R
- Ny inriktning inom magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1999:16 R
- Rätt juristutbildning? Utvärdering av juristutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:1 R
- Forskarskolor – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2000:2 R
- Journalistutbildningarna i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 2000:3 R
- Högskolestudier och funktionshinder
Högskoleverkets rapportserie 2000:4 R
- Utbildningar inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R
- Utvärdering av Socionomutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:6 R
- Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 2000:7 R
- Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:8 R
- Goda exempel
Hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande och social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:9 R
- Tentamen: ”Pussning” och begränsning av antalet tillfällen
Högskoleverkets rapportserie 2000:10 R
- Designutbildningar i Sverige. En utredning och utvärdering.
Högskoleverkets rapportserie 2000:11 R

Högskoleprovet – Gårdagens mål och framtida inriktning
Högskoleverkets rapportserie 2000:12 R

Eldsjälar och institutionell utveckling
Högskoleverkets rapportserie 2000:13 R

Antagning till högskolan – erfarenheter och visioner
Högskoleverkets rapportserie 2000:14 R

*Att leda universitet och högskolor. En uppföljning och
analys av styrelserformen 1998*
Högskoleverkets rapportserie 2000:15 R

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.

Högskoleverkets rapportserie 2000:16 R
ISSN 1400-948X
ISRN HSV-R--00/16--SE